

Onderzoeksrapport nr. 1

De gemeentelijke begraafplaats te Enkhuizen

-
-
-

Onderzoek naar de nieuwbouw en de "renovatie" (lees: herallocatie) van een deelbudget.

Rekeningcommissie gemeente Enkhuizen

Juni 2001

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
1 INLEIDING	4
2 SAMENVATTENDE CONSTATERINGEN EN AANBEVELINGEN	5
3 ONDERZOEKSASPECT 1: DE POLITIEKE BESLUITVORMING	6
4 ONDERZOEKSASPECT 2: DE KOSTEN(VOOR)CALCULATIE	8
5. ONDERZOEKSASPECT 3: DE AANBESTEDING EN DE BOUW	10
6 ONDERZOEKSASPECT 4: DE INFORMATIEVOORZIENING	12
7 ONDERZOEKSASPECT 5: DE COMMUNICATIE	15
8 ONDERZOEKSASPECT 6: DE KOSTENTOEREKENING	18

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: INVOEGBLAD VOOR HET MAKEN VAN AANTEKENINGEN.....	20
BIJLAGE 2: PROTOCOL III VOOR HET ONDERZOEK BEGRAAFPLAATS.....	21
BIJLAGE 3 : ANNOTATIES BIJ HET ONDERZOEK.....	22
BIJLAGE 4: COMMISSIE- EN RAADSVERSLAGEN.....	29
BIJLAGE 5: BERICHTGEVING IN DE DAGBLADEN.....	59

VOORWOORD

De Rekeningcommissie gemeente Enkhuisen is bij raadsbesluit van 8 mei 2000 ingesteld en per 17 oktober daaropvolgend operationeel geworden. In haar (tweede) vergadering van 21 november 2000 heeft de Rekeningcommissie het besluit genomen om een onderzoek in te stellen naar de activiteiten die samenhangen met de nieuwbouw op de gemeentelijke begraafplaats. De gang van zaken rond de voorbereiding en totstandkoming van de nieuwbouw op de begraafplaats had immers medio maart van hetzelfde jaar bij sommige commissie- en raadsleden tot verontwaardiging en schrikreacties geleid. En er volgens enkelen toe bijgedragen dat de burger zo langzamerhand het vertrouwen in de politiek dreigde te verliezen.

Het besluit om een onderzoek in te stellen is primair ingegeven met het oogmerk om een constructieve bijdrage te leveren aan de verbetering van de organisatie. De concrete doelstelling die de Rekeningcommissie daarbij heeft, is om een extra impuls te geven aan de verbetering van de bedrijfsprocessen, met name op het vlak van de informatieverzorging en de communicatie en daarmee indirect aan het politieke

besluitvormingsproces. Met haar bijdrage beoogt de Rekening-commissie dat lering wordt getrokken uit de wijze waarop de processen gelopen zijn, zonder overigens daarmee personen of gremia op af te willen rekenen. En zij beoogt met haar bijdrage in te spelen op de wens van de betrokken portefeuillehouders om de hele geschiedenis *hier* (dus in de Gemeenteraad) via een verslaglegging op tafel te brengen en diepgaand te bediscussiëren^{79*}.

Ook voor de Rekeningcommissie gemeente Enkhuizen heeft dit onderzoek het karakter (gehad) van een leerproces. Van start gegaan als proefexercitie, hebben de commissieleden zich terdege in moeten lezen en leven in de materie. Zij hebben zich voor ogen gehouden dat het trekken van conclusies en het uitspreken van een oordeel voorbehouden is aan de Gemeenteraad. En zich derhalve bij hun werkzaamheden beperkt tot het doen van constatering, het aandragen van feiten (*fact-finding*), en het doen van aanbevelingen. Als bronmateriaal hebben gediend de dossiers 1.776.11 "Begraafplaats algemeen" en 1.776.11 "Nieuwbouw begraafplaats 1998 tot heden" die door de gemeentesecretaris op het verzoek van de Rekeningcommissie beschikbaar zijn gesteld.

Omdat de Gemeenteraad voor wat betreft het door de Rekeningcommissie uit te voeren onderzoek destijds heeft overwogen dat vragen als "is de informatieverstrekking over de uitvoering (van het beleid) aan de Raad adequaat geweest" en "was de uitvoering doelmatig" van belang zijn, heeft de Rekeningcommissie met name de periode 1999 – 2000 onder de loep genomen. Voor de aspecten die naar het oordeel van de Rekeningcommissie daarbij een rol spelen, verwijzen wij u naar de bijlage 2 "Protocol III: onderzoek begraafplaats". Dit onderzoeksrapport heeft voor een deel ook het karakter gekregen van een reconstructie. Een reconstructie, op basis waarvan de Gemeenteraad zich een oordeel kan vormen over de vraag of, en zo ja in welke mate, de informatieverzorging en de manier van communiceren over dit project toereikend zijn geweest.

De Rekeningcommissie spreekt de verwachting uit dat de leden van Gemeenteraad van Enkhuizen alle vertrouwen zullen schenken aan het College van Burgemeester en Wethouders dat het onderzoeksrapport binnen de organisatie de plaats zal krijgen die het verdient en dat de leereffecten daarvan in brede kring ter harte worden genomen. Ten slotte hoopt de Rekeningcommissie dat het College de gang van zaken rond de nieuwbouw op de begraafplaats op adequate wijze zal willen toelichten en verklaren, waar de Gemeenteraad dit nog wenst. Alleen op deze wijze kan de organisatie bij het streven naar verbetering van de werkprocessen en de producten een extra kwaliteitsslag maken.

*** voor de annotaties wordt verwezen naar bijlage 3, blz. 22 e.v.**

1 INLEIDING

Dàt er iets moest gebeuren aan de infrastructuur op de gemeentelijke begraafplaats te Enkhuizen, daarover waren de partijen het in hun vergadering van augustus 1997 in grote lijnen wel eens. De Gemeenteraad onderschreef daarmee de visie zoals die in het Bedrijfsplan voor de gemeentelijke begraafplaats was neergelegd. De politiek zag in dat, wilde men qua dienstverlening kunnen inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen, het nodig was om de faciliteiten op de begraafplaats te moderniseren. Dáárom ook werd het principe uitgesproken om de aula in oude staat te herstellen en zowel een opslagplaats als de renovatie van kantoor- annex eetruimte te realiseren. Wat de planning betreft, kon de Raad zich er in vinden dat de benodigde investering betrokken zou worden bij de integrale besluitvorming bij de begrotingsbehandeling 1998, derhalve in november van hetzelfde jaar.

De materie i.c. de uitwerking van het raadsbesluit bleek in de praktijk echter weerbarstiger dan voorzien. Niet eerder dan in maart 1998 kon worden meegedeeld dat met de uitvoering van het Bedrijfsplan een begin was gemaakt. Om vervolgens in december 1998 de eerste schetsplannen aan het College van Burgemeester en Wethouders te presenteren. Daarmee was een spoedige uitvoering van de plannen in 1999 nog niet verzekerd. Niet eerder dan begin juli 1999 kon de Gemeenteraad een *samengesteld* budget van f 580.000,-- (voor het kantoor en de loods f 470.000,-- en voor de aula f 110.000,--) beschikbaar stellen en akkoord gaan met de overeenkomstige wijziging van de vigerende begroting. Toch leidde ook dit besluit niet op korte termijn tot uitvoering. De concretisering van de plannen bleef de ambtelijke organisatie – soms zelfs in verdeeldheid – bezighouden. De informatievoorziening kwam onder druk te staan, de communicatie vertoonde hiaten, de coördinatie liet te wensen over en over de financiële consequenties werden verschillende versies in omloop gebracht.

Hier raakt het onderzoek de kern van de zaak . Begin februari 2000 was het de direct betrokkenen duidelijk dat de nieuwbouw van het kantoor en de loods en de renovatie van de aula niet binnen het beschikbaar gestelde budget van f 580.000,-- kon worden uitgevoerd. Dáárvóór bleek een totaalbedrag van boven de f 800.000,-- nodig te zijn. De kostenraming van de loods was van het begin af aan veel te laag geweest. Toch werd de

Gemeenteraad over deze zware tegenslag niet direct geïnformeerd. De redenering werd nu aangehangen dat de nieuwbouw van het kantoor en de loods kon worden uitgevoerd binnen het reeds beschikbaar gesteld budget van f 580.000,--. Voor de renovatie van de aula zou te zijner tijd een aanvullend krediet worden aangevraagd. Men achtte het niet verstandig om in dit stadium met een dergelijk voorstel naar de Raad te gaan. Aldus werd in eerste instantie, feitelijk in strijd met het raadsbesluit, de bestedingsrichting van het *deel*budget van f 110.000,-- omgebogen. De voorgenomen renovatie van de aula verdween daarmee voorlopig uit beeld en over de "renovatie" (lees: herallocatie) van het *deel* budget werd pas na geruime tijd, door toevoeging als agendapunt aan een extra raadsvergadering, besluitvorming gevraagd.

Dat deze handelwijze na bekend worden niet op een enthousiast onthaal kon rekenen, mag duidelijk zijn. Het vertrouwen van de politiek in het dagelijks bestuur en de ambtelijke organisatie werd op de proef gesteld. Waar dat vertrouwen met een krachtige inhaalslag wellicht nog had kunnen worden her-steld, bleef hetzij door een verkeerd inschattingsvermogen hetzij door gebrek aan daadkracht een dergelijke actie achterwege.

De Rekeningcommissie heeft zich veel moeite getroost om door dossieronderzoek een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van het verloop van de gebeurtenissen. Met dit onderzoek en het uitbrengen van het eindrapport wil de Rekeningcommissie een bijdrage leveren aan de publieke verantwoording en tevens een poging doen om het geschonden vertrouwen te herstellen. Uiteindelijk is de gemeente Enkhuizen dan niet alleen nieuwe faciliteiten op de gemeentelijke begraafplaats rijker maar ligt er ook voor het bestuur en management de onverdachte uitdaging om het bij volgende projecten "gewoon beter" te doen.

2 SAMENVATTENDE CONSTATERINGEN EN AANBEVELINGEN

— Onder verwijzing naar de betreffende bladzijden en de bijbehorende hoofdstukken komt de Rekeningcommissie gemeente Enkhuizen tot de volgende aanbevelingen.

Ten aanzien van de politieke besluitvorming: de Rekeningcommissie verzoekt het College uw Vergadering te informeren op welke wijze zij de betrokkenheid van de Gemeenteraad en de informatieverzorging bij projecten als de nieuwbouw op de begraafplaats denkt te kunnen verbeteren en wat het vervolgtraject is voor de renovatie van de aula (blz. 6, hfd. 3).

Ten aanzien van de kostencalculatie: mede op grond van gerede bezorgdheid over de meer omvangrijke projecten die onze gemeente op

dit moment in uitvoering heeft en mogelijk nog in voorbereiding zal nemen, verzoekt de Rekeningcommissie het College uw Vergadering te informeren door welke maatregelen en op welke wijze zekerheid kan worden verkregen dat ontwikkelingen zoals rond de kostencalculatie geschetst zich niet op dezelfde wijze, of in welke omvang dan ook, zullen herhalen (blz. 9, hfd. 4).

Ten aanzien van de aanbesteding en de bouw: de Rekeningcommissie verzoekt het College uw Vergadering te informeren op welke wijze zij de aanbesteding c.q. opdrachtverlening van dit soort projecten procedureel en vanuit het oogpunt van scherpe prijsvorming denkt te kunnen verbeteren en op welke wijze het bestuur de informatieverzorging bij de uitvoering van dergelijke projecten op basis van van te voren afgesproken ijkmomenten denkt te kunnen opzetten (blz. 11, hfd. 5).

Ten aanzien van de informatievoorziening: de Rekeningcommissie verzoekt het College uw Vergadering te informeren of zij met de Rekeningcommissie van mening is dat een transparant systeem voor de informatieverzorging voor zowel de externe bedrijfsbesturing als de interne bedrijfsbeheersing noodzakelijk is en op welke wijze en op welke termijn zij denkt deze te kunnen realiseren (blz. 14, hfd. 6).

Ten aanzien van de communicatie: de Rekeningcommissie geeft de Raad in overweging het College te verzoeken om aan te geven op welke wijze zij situaties rond de communicatie, zoals beschreven, in de toekomst denkt te kunnen vermijden en op welke manier de communicatie als procesmatig sturingselement in projecten als het onderhavige kan worden ingebouwd (blz. 17, hfd. 7).

Ten aanzien van de kostentoe rekening: de Rekeningcommissie constateert dat door het ontbreken van een standaardcalculatie geen uitspraak kan worden gedaan over de efficiëncy van de nieuwbouw op de gemeentelijke begraafplaats. De Rekeningcommissie verzoekt het College uw Vergadering te informeren op welke wijze zij tot invoering van enigerlei vorm van kostprijscalculatie wil overgaan zodat dan niet alleen de efficiëncy kan worden beoordeeld maar ook een samenhangend beeld kan worden verkregen van alle projectkosten (blz. 19, hfd. 8).

De leden van de Rekeningcommissie Gemeente Enkhuizen:

-

H. F. P. Bode,

W. Haentjens (vice-voorzitter),

J. Lok,

D. van Pijkeren (voorzitter),

D. Wiersma,

D. Otto (ambtelijk secretaris).

3 ONDERZOEKSASPECT 1: DE POLITIEKE BESLUITVORMING*

Met de opdracht van het College van Burgemeester en Wethouders^{01**} om door een extern bureau een advies uit te laten brengen over het onderhoudsniveau, organisatie en beheer van de gemeentelijke begraafplaats, met inachtneming van huidige en toekomstige ontwikkelingen, wordt begin december 1996 de basis gelegd voor ontwikkelingen die van een deel van het gemeentelijk apparaat voor een periode van bijna vier jaar meer dan gemiddelde aandacht en inspanning zullen vergen. Het Collegebesluit mondt uit in een onderzoeksopdracht aan VB Advies Management consultants⁰². Begin juni 1997 zijn de werkzaamheden voltooid en kan het Bedrijfsplan voor de gemeentelijke begraafplaats Enkhuizen⁰⁶ aan het College ter besluitvorming worden voorgelegd⁰⁴. Met het bijgevoegde raadsvoorstel⁰⁵ ten behoeve van de raadsvergadering van begin augustus 1997 wordt ingestemd. Voor de in het raadsvoorstel genoemde investeringen in aula, kantoorruimte en opslagplaats annex loods wordt naar de dan bestaande inzichten f 500.000,-- geraamd. De jaarlast bedraagt f 40.000,-- (annuïteit 30; 7). Medio juni 1997 wordt het Bedrijfsplan in de raadscommissie Openbare werken en Milieu⁰³ besproken in aanwezigheid van de opsteller van het plan.

De uitvoering van het Bedrijfsplan wordt in maart 1998 ter hand genomen. Het College van Burgemeester en Wethouders wordt erover geïnformeerd⁰⁷ dat een eerste begin is gemaakt met het ontwerpen van de bedrijfsruimte en dat op de begraafplaats de nodige voorbereidingen worden getroffen. Zij stemt ermee in om de commissie OWM hiervan nog dezelfde maand in kennis te stellen⁰⁸. Na negen maanden, begin december 1998, wordt het College een viertal schetsplannen voor de nieuwbouw voorgelegd. Het College kiest¹¹ voor optie C voor het kantoor annex kantine en voor optie D voor de loods, bestemd voor de opslag van materieel. De totale bouwsom wordt, op basis van deze schetsen, geraamd op f 360.000,-- inclusief BTW, maar exclusief de renovatiekosten van de aula. In januari 1999 worden het College de uitgewerkte schetsen voorgelegd. Het College stemt er mee in¹² deze

schetsen ter kennis te brengen in de commissie ABEZ¹³. Medio februari 1999 besluit het College¹⁴ om ten behoeve van de voorbereidende werkzaamheden een budget van f 20.000,-- te voteren. Dit besluit wordt eind maart 1999 in de commissie ABEZ¹⁵ behandeld en bij meerderheid van stemmen akkoord bevonden.

Begin juni 1999 hecht het College zijn goedkeuring aan de nieuwbouwplannen voor de materieelloods en het beheerderkantoor. Bovenop de investeringskosten van beide gebouwen ad f 470.000,-- komen de kosten voor verbetering en aanpassing van de aula ad f 110.000,--. Het College besluit¹⁶ om de Raad het voorstel te doen een samengesteld budget van f 580.000,-- inclusief BTW beschikbaar te stellen. Voorbesproken in de raadscommissie ABEZ van juni¹⁷, komt het definitieve voorstel in de Raad van juli 1999 aan de orde, waarbij de Gemeenteraad conform het voorstel besluit¹⁹. Tussen het nemen van het principebesluit en het uitgewerkte raadsbesluit zijn dan bijna twee jaar verstreken.

Op basis van het raadsbesluit stemt het College vervolgens in²¹ met het oorspronkelijke ontwerp van de architect en met een wijziging in de situering van de loods. De commissie ABEZ²² wordt schriftelijk²³ in kennis gesteld over de aanpassing van de plannen. Hierna volgt een periode van zes maanden waarin de voorbereidingen zich in stilte voltrekken. Met het slaan van de eerste paal op 24 januari 2000 gaat de bouw daadwerkelijk van start, echter spoedig gevolgd door een bouwstop. De bestuurlijke informatieverzorging stagneert. In de rondvraag van de Collegevergadering eind februari 2000³⁵ wordt verzocht om de wethouder naar volledigheid te informeren omtrent de gang van zaken. Een preadvies³⁴, met de intentie de Raad om een aanvullend krediet te verzoeken, is door het College niet geparafeerd. Medio maart 2000 wordt de commissie OWSV geïnformeerd over de bouwstop en de stand van zaken. Na enige commotie wordt besloten de situatie rond de begraafplaats toe te voegen aan de agenda van de extra raadsvergadering op 23 maart. De Raad besluit om kantoor en loods uit te voeren binnen het krediet van f 580.000,--, de renovatie van de aula aan te houden totdat daarvoor op basis van een nieuw plan een krediet is gevoteerd. Over de verdere voortgang van de nieuwbouw worden de commissies pas naar aanleiding van vragen van de leden summier geïnformeerd. Ook na oplevering van de bouw (medio december 2000) is de Gemeenteraad niet in de gelegenheid om zich een totaalbeeld te vormen over de nieuwbouw en de verdere plannen voor de renovatie van de aula.

De Rekeningcommissie verzoekt het College uw Vergadering te informeren op welke wijze zij de betrokkenheid van de Gemeenteraad en de informatieverzorging bij dit soort projecten denkt te kunnen verbeteren en wat het vervolgtraject is voor de renovatie van de aula.

*** zie ook het tijdpad, aansluitend op dit hoofdstuk**

**** voor de annotaties wordt verwezen naar bijlage 3, blz. 20 e.v.**

TIJDPAD politieke besluitvorming met betrekking tot de nieuwbouw op de begraafplaats.

College van B & W :			Gemeenteraad :
Instemming extern advies i.c. onderzoek naar exploitatie begraafplaats	04.12	1996	
Opdrachtverlening VB Advies management	18.02	1997	
Vaststellen Bedrijfsplan begraafplaats c.a.	10.06		
	17.06	Cie. OWM	
	11.08	Raad:	Instemming met Bedrijfsplan; herstel aula in oude staat, realisatie van een oplag-plaats en de renovatie van de kantoor-annex eetruimte
Voorbereiding uitvoering Bedrijfsplan	17.03	1998	
	24.03	Cie. OWM	
Vaststellen schetsplannen voor kantoor annex kantine (C) en loods (D)	08.12		
Nieuwe schetsen voor kantoor en loods	19.01	1999	
	20.01	Cie. ABEZ	
Vorbereidingskrediet ad. ? 20.000,-	23.02		
	24.03	Cie. ABEZ	
Instemming bezoek cie. ABEZ begraafplaats	20.04		

	21.04	Cie. ABEZ	
Krediet ad. f 580.000,- nieuwbouw / renovatie	07.06		
	23.06	Cie. ABEZ	
	05.07	Raad:	Beschikbaar stellen van een krediet ad f 470.000,- voor kantoor en loods en f 110.000,- voor aula.
Instemmen oorspronkelijk ontwerp architect en wijziging situering loods.	13.07		
	21.07	Cie. ABEZ	(niet besproken)
	23.02	2000	Cie. ABEZ
College wenst volledige informatie wethouder	29.02		
	21.03	Cie. OWSV	
	22.03	Cie. ABEZ	
	23.03	Raad:(extra)	Voor kantoor en loods f 580.000,- nodig. Renovatie aula aanhouden tot nieuw plan en voteren nieuw krediet.
	25.04	Cie. OWSV	
	26.04	Cie. ABEZ	
College wenst volledige informatie wethouder	02.05		
	23.05	Cie. OWSV	(HOS)
	24.05	Cie. ABEZ	(ABOZ)

4 ONDERZOEKSASPECT 2: DE KOSTEN(VOOR)CALCULATIE

Over het belang van kostencalculatie c.q. kostprijsberekening bestaat in het algemeen weinig verschil van mening. In brede kring is in ieder geval geaccepteerd dat kostencalculatie nodig is om:

1. een basis voor de aanbiedingsprijs te verwerven, dan wel om een gegeven aanbiedingsprijs te beoordelen;
2. om de doelmatigheid van de voortbrenging te beoordelen (efficiëntiecontrole) en de bedrijfsuitkomsten c.q. producten (achteraf) te analyseren en
3. om bepaalde beleidsbeslissingen te ondersteunen, zoals de keuze van de juiste combinatie van productiemiddelen (arbeid, grond- en hulpstoffen, diensten van derden etc.).

Ook in het politieke bedrijf kan kostencalculatie en analyse van kosten twee hoofdfuncties vervullen, te weten:

1. het verkrijgen van inzicht in de samenstelling en omvang van de kosten bij de voortbrenging van een product of uitvoering van een project (*cost accounting*);
2. het informeren van de leiding van het bedrijf (*profit of non-profit*) bij het voorbereiden van een beleidsbeslissing, bij het besturen en in de hand houden van het bedrijf of van een project, en bij de beoordeling van het gevoerde beleid en toetsing van de genomen beslissingen (*management accounting*).

Voor het onderzoek van de Rekeningcommissie is het niet van doorslaggevende betekenis geweest dat de ambtelijke organisatie Enkhuzen tot op heden niet over een apart bureau kostencalculatie beschikt. Wel onderstreept de Rekeningcommissie de cruciale rol die kostencalculatie kan vervullen als kritische succesfactor en zwaarwegend bij de kwaliteitsbeoordeling van een project.

Wat betreft de nieuwbouw op de begraafplaats heeft de Rekeningcommissie vastgesteld dat de geraamde voorbereidingskosten van de schetsontwerpen voor het kantoor en de loods gebaseerd zijn op de offerte van één teken- en adviesbureau. Deze offerte met vrijblijvende richtprijzen is op verzoek van de afdeling Bouwkunde opgesteld. De offerte en de op urenbasis te verrekenen uurtarieven worden door de afdeling Bouwkunde als zeer schappelijk aangemerkt¹⁴.

Aan de nieuwbouwplannen voor het kantoor en de loods - kostenraming f 470.000,-- - liggen blijkens het advies van het hoofd Dienstverlening Bevolking, als budgetverantwoordelijke aangewezen op de bouwtechnische bevindingen van de afdeling Bouwkunde, kostenramingen ten grondslag die gebaseerd zijn op offertes en eenheidsprijzen uit de praktijk en van vergelijkbare nieuwbouw-projecten¹⁶. Hoewel medio 1997 nog is gesteld dat de aula in redelijke staat van onderhoud verkeert¹, wordt medio 1999, gelijk eind 1998) de renovatie van de aula op f 110.000,-- becijferd. De verklaring van het grote verschil tussen de kostenramingen van het kantoor en de loods samen van (toevallig ook) f 110.000,-- (f 470.000,-- minus f 360.000,-- op basis van de schetsplannen¹¹) wordt in de commissievergadering van ABEZ van juni 1999¹⁷ toegelicht: de overschrijding vindt grotendeels zijn oorzaak in de meerkosten van de loods. De Rekeningcommissie heeft niet kunnen achterhalen aan welke kostencalculaties van de afdeling Bouwkunde de genoemde offertes en eenheidsprijzen nu precies getoetst zijn; dergelijke bescheiden van vóór juni 1999 zijn niet in het dossier aangetroffen.

Begin februari 2000 is door de afdeling Bouwkunde een definitieve versie voor de kostenraming van de bouwplannen opgesteld. Op basis van inschrijvingen, offertes en werkelijke kosten komt de raming uit op een bedrag van f 710.000,-- inclusief BTW²⁷, doch exclusief de kosten van de renovatie van de aula. Het verschil tussen de kostenramingen lijkt op het eerste gezicht f 130.000,-- (f 710.000,-- minus f 580.000,--) maar is op dat moment werkelijk f 240.000,-- (f 710.000,-- minus f 470.000,--) omdat in het bedrag van f 710.000,-- alléén de kostenramingen van het kantoor en de loods zijn begrepen en niet de raming van f 110.000,-- van de aula. De meest zuivere vergelijking is dus eigenlijk f 820.000,-- minus f 580.000,-- beide bedragen inclusief de aula.

Voortbordurend op het verschil in de kostenraming van f 130.000,-- (!) wordt door de afdeling Bouwkunde een verklaring²⁸ opgesteld die de kostenoverschrijding terugbrengt naar f 110.000,-- (f 130.000,-- minus f 20.000,-- aan te realiseren bezuinigingen). Vervolgens maakt Bouwkunde medio februari 2000 een opzet van werkzaamheden voor het kantoor en de loods die binnen het krediet van f 580.000,-- kunnen worden uitgevoerd. Eveneens wordt een opzet gemaakt van werkzaamheden voor de renovatie van de aula die in een later stadium kunnen worden uitgevoerd³⁰. Medio maart 2000 wordt door Bouwkunde een nieuw overzicht⁴³ van budgetten en werkelijke kosten voor kantoor, loods en aula volgens nieuwe offertes opgesteld. De totale bouwsom bedraagt nu f 715.000,-- hetgeen een overschrijding van f 135.000,-- betekent ten opzichte van de eerder geraamde f 580.000,--. Het verschil wordt geanalyseerd: voor het kantoor is f 100.500,-- meer benodigd, voor de loods f 46.500,-- meer, terwijl voor de aula f 12.000,-- minder benodigd is.

In een door Bouwkunde opgesteld kostenoverzicht⁵⁵ van eind april zijn de bouwkosten van het kantoor en de loods – oorspronkelijk samen f 617.000,-- teruggebracht naar f 597.000,-- en vervolgens naar f 578.000,--. Voor een aantal specifieke kostensoorten, samen circa f 45.000,-- is dan nog geen dekking gevonden. Ten slotte ligt er een aangepaste kostenraming die sluit op f 580.000,--⁵⁹.

De Rekeningcommissie heeft ook voor de periode februari tot en met mei 2000 niet kunnen achterhalen volgens welke systematiek van kostencalculatie de afdeling Bouwkunde te werk is gegaan en welke offertes, inschrijvingen en eenheidsprijzen daarbij concreet een rol hebben gespeeld. In tabel 1: kostenontwikkeling kantoor, loods en aula zijn de zaken nog eens op een rijtje gezet.

Tabel 1 : kostenontwikkeling kantoor, loods en aula bedragen in gld. X 1.000, incl. BTW

Kostenraming op basis van offertes e.d.; plus data	Kantoor	Loods	Subtotaal	Verschil t.o.v. 470	Aula	Totaal	Verschil t.o.v. 580
Schetsplannen; 08.12.98	250	110	360	0	110	470	0
Raadsvoorstel; 07.06.99	265	205	470	0	110	580	110
Offertes e.d. ; 02.02.00	710	240	(110)*	(820)*	240
Uitvoerbaar ; 18.02.00	580	110	110	690	110
Offertes e.d. ; 15.03.00	365.5	251.5	617	147	98	715	135
Bijgesteld ; 27.04.00	597	127	(98)*	(695)*	115
Bijgesteld ; idem	578	108	(98)*	(676)*	96
Offertes e.d. ; 02.05.00	580	110	(98)*	(678)*	98
* in de opzet onvermeld							

Bronnen: met vermelding data dossierstukken

Résumerend kan uit de tabel 1 worden afgeleid dat het kantoor en de loods ten opzichte van de kostenraming van f 470.000,-- uiteindelijk f ; 110.000,-- duurder zijn uitgevallen en dat door de aanwending van het deel/budget van f 110.000,-- van de aula de renovatie hiervan niet is

uitgevoerd. Op welke wijze de bezuiniging van f 130.000,-- (f 240.000,-- naar f 110.000,--) is doorgevoerd, welke werkzaamheden hiervan niet, elders of later zijn (of worden) uitgevoerd en welke consequenties hieraan moeten worden verbonden, is onduidelijk.

De Rekeningcommissie heeft vastgesteld dat over bovengenoemde kostencalculaties vanaf begin februari 2000 tussen het afdelingshoofd Bouwkunde a.i. en het hoofd Dienstverlening Bevolking enerzijds en het hoofd Dienstverlening Bevolking en de portefeuillehouder anderzijds meerdere keren van gedachten is gewisseld²⁷. Daarnaast zijn overzichten besproken tussen het hoofd Dienstverlening Bevolking, de beheerder van de begraafplaats en de sectordirecteuren Burgerzaken en Openbare Werken.

Het geheel overziende vraagt de Rekeningcommissie zich af welke waarde door het bestuur en management is toegekend aan de betrouwbaarheid en volledigheid van het cijfermateriaal dat in de loop van het eerste halfjaar door de afdeling Bouwkunde is geproduceerd. En meer in het algemeen plaatst de Rekeningcommissie vraagtekens bij de meerwaarde die de afdeling Bouwkunde, naast haar primaire bouwtechnische kwaliteiten, in kostencalculatorisch opzicht heeft kunnen toevoegen aan dit nieuwbouwproject op de begraafplaats.

Mede op grond van gerede bezorgdheid over de meer omvangrijke projecten die onze gemeente op dit moment in uitvoering heeft en mogelijk nog in voorbereiding zal nemen, verzoekt de Rekeningcommissie het College uw Vergadering te informeren door welke maatregelen en op welke wijze zekerheid kan worden verkregen dat ontwikkelingen zoals hierboven geschetst zich niet op dezelfde wijze, of in welke omvang dan ook, zullen herhalen.

5. ONDERZOEKSASPECT 3: (VOORBEREIDING OP) DE AANBESTEDING EN DE BOUW

Medio februari 1999¹⁴ krijgt het College een kredietaanvraag voorgelegd om de voorbereidende werkzaamheden voor de nieuwbouw op de begraafplaats extern te laten verrichten. Concreet gaat het om het maken van de bouwtekeningen en constructieberekeningen voor de bouwvergunning, de aanbesteding en de uitvoering. De globale planning van werkzaamheden die is bijgevoegd gaat er van uit dat het werk eind juni 1999 kan worden aanbesteed, begin september van start gaat en dat de oplevering eind 1999 kan plaatsvinden. Begin juni 1999 wanneer het College zich moet uitspreken over het raadsvoorstel voor het krediet van f 580.000,--¹⁶, is de planning al zodanig bijgesteld dat er rekening mee

gehouden wordt dat met de uitvoering van de werken begin oktober 1999 kan worden begonnen. Ook deze planning moet later worden herzien.

Planning 1 en 2 (geïntegreerd)

aanbesteding	start bouw	oplevering
juni 1999	september 1999/oktober 1999	december 1999/ januari 2000

Inmiddels vorderen de voorbereidingen op (de uitvoering van) de bouw gestaag. De tekeningen voor de loods en het kantoor worden door de architect eind mei – augustus aangeleverd en ook de conceptbestekken kunnen eind september 1999 voor het eerst worden doorgesproken³⁹. Medio oktober is er in zoverre zicht op de uitvoering dat de start van de bouw in december 1999 of begin januari 2000 wordt voorzien. De "Bestekken en Voorwaarden d.d. 1 december 1999 voor de bouw van een beheerderkantoor en een materieelloods op de gemeentelijke begraafplaats aan het Emmaplein te Enkhuizen" worden uiteindelijk in definitieve vorm per deze datum door de architect aangereikt. Over de daarna gevolgde procedure, de besluitvorming over een openbare of onderhandse aanbesteding, de gronden waarop de (drie?) aannemers zijn uitgenodigd, de werkwijze die bij de beoordeling van de prijsaanbiedingen gevolgd is, bestaat geen duidelijkheid (maar ook geen duidelijke voorschriften). De Nota van inlichtingen van december 1999²⁶ van de afdeling Bouwkunde geeft op onderdelen van deze bestekken en voorwaarden enkele bouwtechnische toelichting en aanvullingen.

Planning 3

aanbesteding	start bouw	oplevering
september 1999	december 1999 of januari 2000	maart 2000/ april 2000

Op 24 januari 2000 wordt de eerste paal geslagen ten behoeve van de fundering van het kantoor³⁹. Een officiële opdrachtverlening door of namens het College heeft dan nog niet plaatsgevonden. Een week later op 31 januari 2000 wordt een werkbepreking op de begraafplaats gehouden. De aannemer is aanwezig, de gunning komt ter sprake. Namens de gemeente wordt door de technisch coördinator gesteld dat nog geen gunning kan worden verleend. Eerst moet bezien worden of de Gemeenteraad een voorstel voor een aanvullend krediet moet worden voorgelegd of dat het College de overschrijding accepteert. Door de aannemer wordt het standpunt ingenomen dat alleen het heiwerk (nog) zal worden begeleid maar verder ook niets. De opdrachtverlening voor het heiwerk is ingegeven door vier argumenten⁴⁵: in de overspannen markt was eind januari een heibedrijf beschikbaar; de weersomstandigheden waren gunstig, de bouwlocatie was nog goed bereikbaar en omvang en vorm van de gebouwen lag min of meer vast. Na het uitvoeren van het heiwerk ligt het werk stil. Nòch de Raad nòch het College is op dat moment over deze situatie geïnformeerd. De voorbereidingen op de bouw

van het kantoor en de loods gaan na januari onverminderd door. Prijsaanbiedingen en offertes worden aangeleverd, bezuinigingen aangebracht, kostenoverzichten samengesteld en aan de opdrachtverleningen wordt gewerkt.

Op 4 april 2000 wordt de eerste vergadering van de bouwcommissie gehouden⁵¹. Alle aannemers (drie) zijn vertegenwoordigd en verder zijn aanwezig het hoofd Dienstverlening Bevolking (voorzitter), de technisch coördinator (het afdelingshoofd Bouwkunde a.i.) en de beheerder van de begraafplaats. Financiële expertise ontbreekt. Definitieve offertes zijn nog niet ontvangen, schriftelijke opdracht-verlening heeft nog niet plaatsgevonden. Volgens de planning kan het werk, waarvoor 55 werkdagen zijn vastgesteld, eind april beginnen en in september 2000 gereed zijn.

Planning 4: uitgaande van 55 werkdagen.

aanbesteding	heiwerk	start bouw	oplevering
april 2000	eind januari 2000	eind april 2000	september 2000

Begin mei 2000⁵⁶ wordt de Nota van wijzigingen door Bouwkunde verstrekt: voor zowel het beheer-derkantoor als de materieelloods zal al het glas- schilder- en behangwerk, met uitzondering van het gronden en meniën, door de opdrachtgever zelf worden uitgevoerd. Met het minderwerk (hier niet in de betekenis van *minder* werk) is een bedrag van f 19.337,58 inclusief BTW gemoeid. Wat de aanbesteding zelf betreft kan worden vastgesteld dat op 2 mei 2000, dus een dag na de nota van wijzigingen, de opdrachtverlening plaatsvindt voor het bouwtechnische gedeelte op basis van een prijsopgave van 18 april 2000 van hetzelfde aannemingsbedrijf; hiermee is een bedrag gemoeid van f 459.916,62 incl. BTW⁵⁸. Op deze dag wordt ook een nieuw kostenoverzicht⁵⁹ door Bouwkunde opgesteld, en ter kennis gebracht van de budgetverantwoordelijke, waarin voornoemd bedrag is verwerkt; de totale bouwsom (exclusief de kosten van de aula) komt nu exact uit op f 580.000,-- (incl. BTW).

Nog niet verwerkt in het overzicht is het meer- en minderwerk ad f 33.935,88 (creditbedrag, incl. BTW) dat door hetzelfde aannemingsbedrijf is opgesteld⁵⁷. Ook niet verwerkt in het overzicht zijn de offertes van de aannemers voor respectievelijk het elektrotechnische gedeelte en het verwarmings- en mechanische gedeelte; hiervoor staan de oude bedragen opgenomen van f 34.530,-- en f 10.880,-- (beide bedragen incl. BTW). De opdrachtverlening vindt voor het elektronische gedeelte plaats op 4 mei 2000⁶⁵, op basis van een prijsopgave van 17 maart, voor een bedrag van f 43.611,30 (incl. BTW); de opdrachtverlening voor het verwarmings- en mechanische gedeelte op 8 mei 2000⁶⁶, op basis van prijsopgaven van 14 en 31 januari 2000, voor een bedrag van f 15.874,25 (incl. BTW). Geconstateerd kan worden dat met het in het kostenoverzicht achterwege laten van de bedragen volgens de offertes een extra benodigd bedrag van f 14.075,-- (incl. BTW) gemoeid is.

De planning is intussen bijgesteld. De bouwer is de tweede week van mei gestart maar aan een definitieve planning wordt nog gewerkt⁶⁷. Pas medio september⁷⁷ is duidelijk dat door een opgelopen achterstand de oplevering van de loods eind september en de oplevering van het kantoor medio oktober 2000 kan plaatsvinden. Met het schilderwerk en andere afwerkingen kan dan een begin worden gemaakt. Uiteindelijk worden de beide gebouwen op 19 december 2000 officieel opgeleverd.

Planning 5, definitief.

aanbesteding	start bouw	oplevering
eind april / begin mei 2000	2 ^e week mei 2000	september / oktober 2000

De Rekeningcommissie stelt vast dat het lopende het project aan een harde planning heeft ontbroken waarop de aannemer(s) aangesproken had(den) kunnen worden. In relatie tot de aanbesteding c.q. opdrachtverlening(en) kan worden geconstateerd dat een scherpe prijsvorming niet heeft plaatsgevonden. Per onderdeel van het werk is steeds min of meer de offerte c.q. prijsaanbieding van de aannemer gevolgd. Aan enige vorm van (prijs)concurrentie is op deze manier geen inhoud gegeven.

De Rekeningcommissie verzoekt het College uw Vergadering te informeren op welke wijze zij de aanbesteding c.q. opdrachtverlening van dit soort projecten procedureel en vanuit het oogpunt van scherpe prijsvorming denkt te kunnen verbeteren en op welke wijze het bestuur de informatieverzorging bij de uitvoering dergelijke projecten op basis van van te voren afgesproken ijkmomenten denkt te kunnen opzetten.

6 ONDERZOEKSASPECT 4: DE INFORMATIEVOORZIENING

De informatievoorziening in de betekenis van bestuurlijke informatie *verzorging* is in de voorafgaande hoofdstukken al enkele malen ter sprake gekomen. In dit hoofdstuk wil de Rekeningcommissie bij dit onderzoeksaspect wat langer stilstaan omdat zij meent dat de betekenis van bestuurlijke informatieverzorging en de concrete functies van de informatieverzorging binnen onze organisatie nog wat meer aandacht zouden kunnen krijgen. De gedachte is dat bestuurlijke informatieverzorging **sturing** veronderstelt, waaronder wordt verstaan enigerlei vorm van gerichte beïnvloeding. Om te kunnen beoordelen of bij de nieuwbouw op de begraafplaats mogelijkheden tot sturing aanwezig waren en om lering te trekken uit de gang van zaken rond de

begraafplaats, is het van belang de processen, de actoren en criteria in samenhang nog eens duidelijk in beeld brengen.

Vooropgesteld wordt dat het bij een overheidsorganisatie, zoals de gemeente Enkhuizen er een is, gebruikelijk is het onderscheid te maken tussen het externe bestuur en het interne bestuur c.q. management. Het externe bestuur richt zich op besluitvorming die te maken heeft met doelen en effecten. Het interne bestuur houdt zich bezig met het richting geven aan de interne bedrijfsprocessen. Wil het externe bestuur, het college van Burgemeester en Wethouders, of het interne bestuur, het (ambtelijk) managementteam, kunnen functioneren dan is het bestaan van een cyclisch systeem van planning & control **een eerste uitgangspunt**. Het *planning* element gaat er van uit dat de geplande doelen, de beoogde (maatschappelijke) effecten, waarover de Gemeenteraad zich in beleids-programma's heeft uitgesproken, in de tijd worden uitgezet. Het *control* element legt vast op welke momenten en op welke wijze over de voortgang in de uitvoering en feitelijke realisatie wordt gerapporteerd, c.q. geïnformeerd.

Een tweede uitgangspunt dat de Rekeningcommissie hier wil benadrukken is dat een bewuste keuze voor een rolverdeling in het sturingsniveau (dus extern en intern) doorwerkt in ten eerste het niveau van managen en ten tweede het soort informatie dat daarbij past. Zonder hier al te belerend te willen zijn, denkt de Rekeningcommissie dat het goed zou zijn wanneer met name voor de leden van de Gemeenteraad kenbaar is of er sprake is van strategisch management: de besluitvorming die zich richt op de doelen en effecten; van tactisch management: de besluitvorming die zich richt op het optimaal en efficiënt inzetten van de middelen; en van operationeel management: de besluitvorming die zich richt op het daadwerkelijk uitvoeren van de geplande activiteiten.

Het ligt voor de hand dat **het derde uitgangspunt** hierin bestaat dat de informatieverzorging bij deze indeling op de specifieke behoeften zal moeten worden afgestemd. En dat er bovendien gerichte en continue aandacht voor is dat er tussen de procesbestuurders onderling tijdige en volledige uitwisseling van informatie plaatsvindt om de bedrijfsprocessen onderling op elkaar af te stemmen. Dit vraagt om enigerlei vorm van **informatiemanagement** dat er zorg voor draagt dat er voor elk proces of activiteit van enige omvang een optimaal sturingsmodel wordt ontwikkeld. Een en ander kan als volgt in beeld worden gebracht.

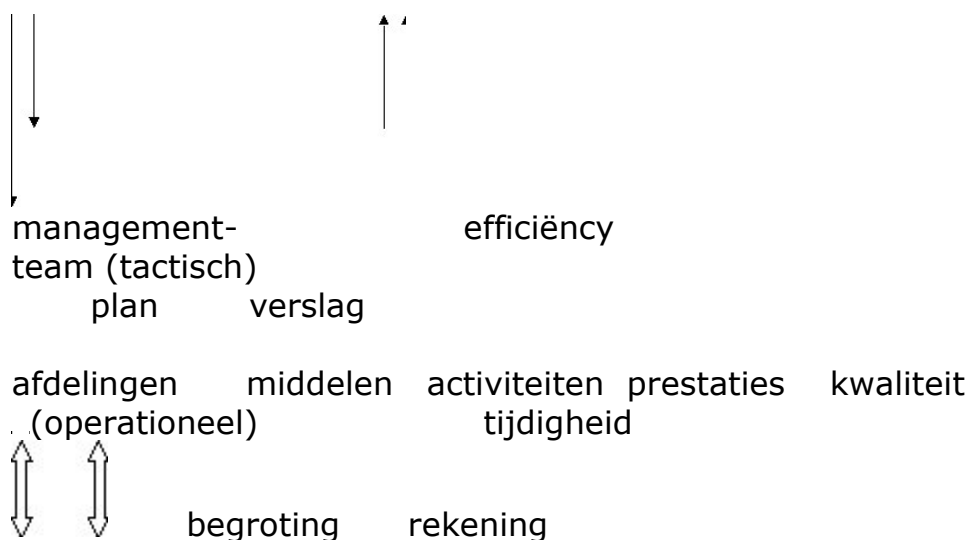
Sturingsmodel met als uitgangspunt om *geïnformeerd* te (be)sturen, te beïnvloeden.

Niveau's processen en informatiedragers criteria

(politiek-)

Bestuur doelen effecten

(strategisch) programma evaluatie effectiviteit

budgethouders budgetten bestedingen realisaties rechtmatigheid
(operationeel)

Wanneer wij nu tegen deze achtergrond de processen nagaan en de informatie analyseren die in de loop van nieuwbouw op de begraafplaats is uitgewisseld, komen wij, op basis van de betreffende commissie ABEZ-, OWSV- en raadsverslagen uit de jaren 1999 en 2000 (als bijlage 4 bijgevoegd) tot de volgende bevindingen.

ABEZ 20.01.99 : is de nieuwbouw een verbetering; de afmetingen, hoogte in de tekeningen; plaats wachthokje; doucheruimte verplichting Arbo-wet; verwijzing naar Commissie WRO; geen uitspraak over de verbetering.

ABEZ 24.03.99 : hoogte loods; goedkoopste versus dure oplossing; geen argumenten bij instemming voorstel.

Raad 05.07.99 : bouwkundige, geen beleidsmatige aspecten; financiering; aanvaarding ontwerpbesluit.

ABEZ 21.07.99 : bouwplan; prijsstijging t.g.v. dakconstructie, eisen derden; verwijzing naar raadsvergadering.

ABEZ 21.07.99 : (brief met nagezonden stukken i.v.m. nalaten stukken ter inzage te leggen); bouwkundige wijzigingen; welstand; kosten (kantoor) vallen niet hoger uit.

ABEZ 22.09.99 : aanhouden plan i.v.m. nalaten ter inzage leggen; besparingen loods; bouwcommissie; welstand.

OWSV 21.03.00 : stilleggen bouw (eind januari); communicatieproblemen; overschrijdingen; loods en aula bin-nen krediet (ad f 580.000,--); nieuw voorstel voor aula in mei 2000; voortzetten werkzaamheden op 22 maart; toevoegen opdrachtverstrekking nieuwbouw aan extra raadsvergadering van 23 maart 2000.

ABEZ 22.03.00 : (mededelingen:) diepgaand onderzoek nodig; bestuurlijke verantwoorde-lijkheid; bouw hervatten; de kosten van de aula overhevelen.

Raad 23.03.00 : (toegevoegd aan extra vergadering) één onderdeel uitstellen, vrijkomende geld voor beide andere onderdelen; aanvullend

krediet voor aula; kern van het probleem: werk in onderdelen aanbesteed; burgemeester en wethouder OW de eerstverantwoordelijke portefeuillehouders; 'sorry-cultuur'; begroting f 530.000,-- (!); overschrijding f 135.000,--; communicatieproblemen; uit deze geschiedenis lering trekken na ambtelijke, bestuurlijke en politieke analyse en na hierover op alle niveaus diepgaand te hebben gediscussieerd; voorstel aanvaard.

OWSV 25.04.00 : (n.a.v. verslag:) mogelijkheden aula (ook) binnen f 580.000,-- en uitputting bedrag; kosten besparing door zelfwerkzaamheid eigen apparaat ; wordt ter inzage gelegd voor de volgende vergadering.

ABEZ 26.04.00 : (mededelingen:) de aanvang van de voorbereidende werkzaamheden is op 1 mei en de start van de bouw op 8 mei 2000.

OWSV 23.05.00 : overschrijding f 5.000,-- en besteed f 89.000,--. Voor de aula apart voorstel en apart krediet.

ABEZ 24.05.00 : (mededelingen:) het kantoor en de loods worden binnen het krediet gebouwd; de genoemde overschrijding in OWSV is niet juist.

Raad 08.05.00 : (rondvraag:) budget opnieuw overschreden, met f 60.000,--. Krediet van

f 580.000,-- is op dit moment niet overschreden

De Rekeningcommissie stelt op hoofdlijnen vast dat de Gemeenteraad gedurende het proces van uitvoering te laat en niet volledig is geïnformeerd om adequaat te kunnen (bij)sturen. Het grootste informatiegat zit wat dat betreft tussen met moment van de bouwstop en het moment dat de Raad hierover werd geïnformeerd. De Rekeningcommissie heeft verder de indruk dat het College van Burgemeester en Wethouders zich lopende het proces onvoldoende heeft laten informeren zodat ook daar mogelijkheden om tijdig bij te sturen verloren zijn gegaan. Of moest, omdat er niet *naar boven* werd gerapporteerd, een aantal malen expliciet te kennen geven geïnformeerd te willen worden. Over de functie van de informatieverstrekking binnen de verschillende commissies komt het beeld naar voren dat de keuze om van een dergelijk project de technische aspecten in de ene commissie te behandelen, de beleidsmatige aspecten in de andere commissie en de financiële aspecten dan weer eens hier, dan weer eens daar aan de orde te stellen, niet de meest gelukkige is.

Het feit dat een project als de nieuwbouw op de begraafplaats niet integraal in één commissie kon worden behandeld en niet bij één portefeuillehouder - als primaathouder - is ondergebracht, heeft geleid tot versnippering van de informatieverstrekking en een onduidelijke verantwoordelijkheids-verdeling.

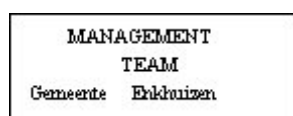
Over de informatievoorziening binnen de ambtelijke organisatie hoeven in dit bestek, gelet op de bevindingen bij de andere onderzoeksaspecten, weinig woorden te worden gewijd. Het heeft op veel momenten aan tijdige, volledige en betrouwbare informatie ontbroken. Teveel hebben de ambtelijk verantwoordelijke gremia voor zichzelf kunnen uitmaken dat (nog) geen informatie behoefde te worden verstrekt. Of werd, vanuit onduidelijke overwegingen nagelaten om met de beschikbare gegevens naar het College of de Raad te gaan. Hierdoor ontstond een informatieachterstand die, zoals later bleek, moeizaam “te verkopen” was.

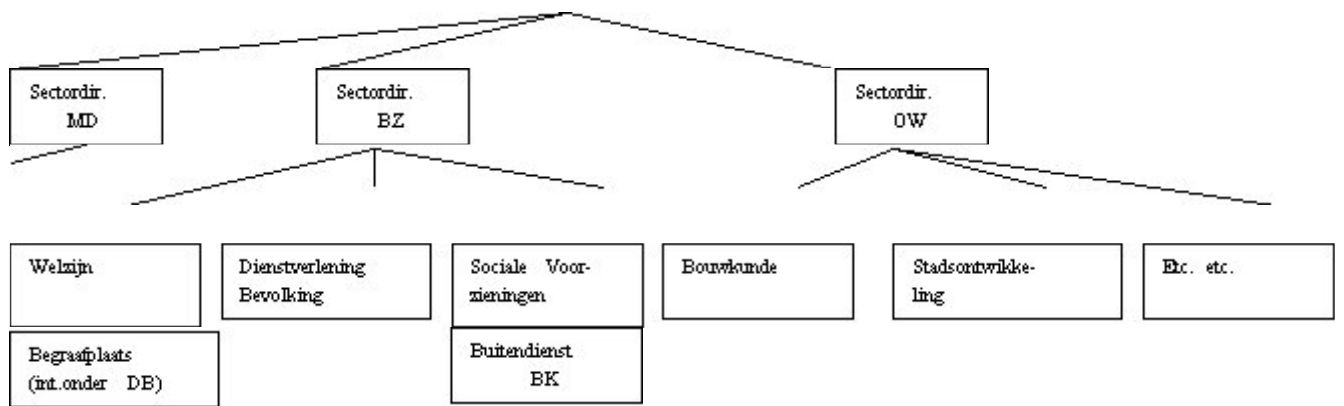
De Rekeningcommissie verzoekt het College uw Vergadering te informeren of zij met de Rekeningcommissie van mening is dat een transparant systeem voor de informatieverzorging voor zowel de externe bedrijfsbesturing als de interne bedrijfsbeheersing noodzakelijk is en op welke wijze en op welke termijn zij denkt deze te kunnen realiseren.

7 ONDERZOEKSASPECT 5: DE COMMUNICATIE

In het voorgaande hoofdstuk is er een relatie gelegd tussen de informatieverzorging en de sturing van de bedrijfsprocessen. Zoals uiteengezet is de mate waarin sturing succesvol is afhankelijk van de wijze waarop de informatieverzorging gestructureerd en afgestemd is op de gebruiker. Een instrument bij uitstek om een bijdrage te leveren aan de informatieverzorging is de communicatie die er voor zorgt dat de boodschappen consequent op situaties worden afgestemd. Meer in het algemeen geldt dat communicatiebeleid er altijd op gericht moet zijn om informatie dáár te brengen waar mensen beslissingen moeten nemen èn om het tijdsbestek tussen de ontvangst van een boodschap en het geven van uitvoering daaraan zo kort mogelijk te houden. Zo kan de beïnvloeding die wij hierboven nog sturing noemden het karakter krijgen van *procesmatige* sturing.

Om een duidelijk beeld te geven van de wijze waarop de communicatie tijdens de werkprocessen bij de totstandkoming van de nieuwbouw intern had kunnen verlopen, is het van belang de rol- en verantwoordelijkheidsverdeling te kennen tussen de betrokken actoren. Een deel van het organogram van de gemeente Enkhuisen biedt hierbij hulp.

Toelichting organogram, meest betrokken actoren:

Het managementteam heeft, zonder dat daarvoor expliciete besluitvorming vereist is, de eindverantwoordelijkheid voor projecten als de nieuwbouw op de begraafplaats. De sectordirecteur geeft leiding aan de sector en is in die hoedanigheid bekend met en verantwoordelijk voor het functioneren van de sector in het algemeen en de afdelingshoofden in het bijzonder. De primaathouder is het afdelingshoofd Dienstverlening Bevolking; hij is verantwoordelijk voor het project en geeft sturing aan de werkprocessen. In hiërarchische lijn is hij verantwoording verschuldigd aan de sectordirecteur Burgerzaken.

Als technisch coördinator fungeert het afdelingshoofd Bouwkunde (in dit geval ad interim). Hij is verantwoordelijk voor de coördinatie van de bouw(voorbereiding). Met het toezicht op de uitvoering en begeleider van de bouw is eind januari 2000 een medewerker van Bouwkunde belast. De coördinator zelf legt verantwoording af aan de primaathouder. Omdat de benodigde tijd c.q. capaciteit blijkbaar ontbrak, zijn de tekenwerkzaamheden uitbesteed aan een extern bureau. Verantwoording over de verrichte (teken)werkzaamheden wordt afgelegd aan de technisch coördinator. De ontwerper is verantwoordelijk voor de schetsontwerpen; hij is verantwoording verschuldigd aan de technisch coördinator. De plantoetsers is verantwoordelijk voor de welstandstoetsing en maakt deel uit van de Welstandscommissie. De verantwoording vindt - in de lijn - plaats aan het afdelingshoofd Stadsontwikkeling. Ontwerper en plantoetsers zijn in een persoon verenigd.

Ten aanzien van de betrokken sectordirecteuren wordt nog opgemerkt dat per 18 april 2000 in het kader van jobrotation de sectordirecteur Openbare Werken naar Middelen is verhuisd; de sectordirecteur Middelen naar Burgerzaken en de sectordirecteur Burgerzaken naar Openbare

Werken. Voor wat betreft de portefeuilleverdeling heeft wethouder J. Knukkel – als portefeuillehouder Openbare Werken - op 3 april 2000 afscheid genomen. Hij is opgevolgd door wethouder N. Dol. De begraafplaats zelf maakt onderdeel uit van de portefeuille van de burgemeester.

Hoewel de communicatielijnen volgens het organogram kort zijn en de verantwoordelijkheidsverdeling niet al te gecompliceerd, blijkt tijdens de voorbereiding op de nieuwbouw toch veel mis te zijn gegaan. In zijn advies aan het College van begin juli 1999, signaleert het afdelingshoofd Dienstverlening Bevolking zelf al dat er leemten zijn geweest in zowel de communicatie als coördinatie²¹. Dit heeft geleid tot onduidelijkheden rond het project en de procesgang. Ook de communicatie met de welstandsambtenaar is moeizaam verlopen. Hoe ernstig de communicatie intern tekort geschoten is, blijkt vanaf medio maart 2000 wanneer betrokken ambtenaren, geconfronteerd met tegenslagen en met zaken die maar niet in de pas willen lopen, ieder voor zich, en vooral reagerend op elkaanders bevindingen, de achterliggende periode, vanuit de eigen belevingswereld, gaan evalueren.

In het kader van dit onderzoeksrapport acht de Rekeningcommissie het van belang om uit deze evaluatieverslagen c.q. rapportages te citeren. Niet integraal maar wel zodanig dat toch enigszins de werksfeer en organisatiecultuur getekend worden. Zich niet in absolute zin uitsprekend over de juistheid en correctheid van de verslagen, en zich ook onthoudend van een inhoudelijk oordeel, maar wel door zodanig de knelpunten te illustreren dat duidelijk wordt hoe door betrokkenen in kritieke situaties op het functioneren van elkaar wordt gereageerd. Aldus kan de Raad wellicht begrijpen waarom de dingen gelopen zijn zoals zij gelopen zijn.

De directeur OW laat er in zijn versie van 14 maart 2000⁴⁰ geen twijfel over bestaan dat hijzelf en de sectordirecteur van BZ begin februari 2000 door het afdelingshoofd Dienstverlening Bevolking op de hoogte werden gesteld van de aanzienlijke overschrijding met f 130.000,--. Niet staat vermeld op welke wijze door deze leden van het managementteam op dat moment is ingegrepen of welke maatregelen zijn getroffen om het proces vanaf dat moment in de gaten te houden of sturing te geven. Het preadvies om een aanvullende kredietaanvraag in het College te brengen wordt wel genoemd maar niet staat aangegeven wat er daarna met het preadvies is gebeurd. Conclusies worden getrokken: het proces is zeer rommelig verlopen en de onderlinge communicatie is tot op heden – medio maart 2000 – zeer onvoldoende geweest; de projectgroep was steeds onvolledig bijeen, en er waren onderlinge spanningen en bovendien verschillen in interpretatie van de opdracht; ook persoonlijke karaktertrekken hebben volgens de opsteller de communicatie belast; de opdracht tot het uitvoeren van het heiwerk had niet verstrekt mogen worden zonder vooraf met het verantwoordelijke management en het bestuur hierover te communiceren. Deze rapportage is het

managementteam en het College ter kennis gebracht. Concreet wordt voorgesteld de commissie OWSV over de gang van zaken te informeren en de vraag voor te leggen of met de verdere uitvoering van de bouw van de loods en het kantoor kan worden doorgedaan en om de Gemeenteraad in mei 2000 om een aanvullend krediet te vragen ter grootte van f 135.000,--.

De beheerder van de begraafplaats bestrijdt in zijn rapportage³⁹ op onderdelen de weergave van de loco-secretaris (sectordirecteur OW). Duidelijk is dat, nadat de sectordirecteur op 1 maart opdracht had gekregen de gang van zaken te evalueren, op 7 maart daaropvolgend door de directeur een vergadering werd belegd waarin betrokkenen hun zegje konden doen. Hoewel de sectordirecteur blijkbaar van mening was dat over de procesbeschrijving zelf geen verschil van mening mocht bestaan, werden vervolgens twee betrokkenen, waaronder de beheerder, niet in de gelegenheid gesteld om na gaan of hun opmerkingen juist waren weergegeven. Het verhaal van de beheerder spitst zich voor een deel toe op de manier waarop de projectgroep functioneerde. Er is bij de projectgroepleden onderling voortdurend sprake van verschillende zienswijzen. Dan haakt het ene lid af "omdat hij er geen zin meer in heeft"; een ander lid komt de ene keer wel, de andere keer niet opdagen of heeft gewoon geen tijd; het externe lid van de projectgroep wordt de ene keer wel, de andere keer niet uitgenodigd. Ook lijkt er een competentiestrijd te woeden waardoor inzichten van de een, mogelijk waardevol voor het project, door de ander niet serieus worden genomen.

Ook wordt bij lezing van deze rapportage³⁹ duidelijk hoe weinig ingebed het nieuwbouwproject binnen de organisatie, binnen de eigen gelederen van Openbare Werken was. Medio januari 2000 zou het bij de sectordirecteur Openbare Werken (nog) niet bekend zijn dat een van zijn medewerkers, het afdelingshoofd van Bouwkunde a. i., betrokken is bij de nieuwbouw op de begraafplaats. Het beeld dat bij de loco-secretaris / sectordirecteur OW van de hele procesgang na de gesprekken was ontstaan, wordt door de beheerder van de begraafplaats in grote lijnen wel bevestigd. Zo is er maandenlang onduidelijkheid blijven bestaan omtrent de offertes en bezuinigingen en is er in de beleving van de beheerder gegoocheld met de cijfers. Op bouwkosten, die in juni 1999 al bekend waren en die in de offertes terugkwamen, zou in februari 2000 (volgens Bouwkunde) plotseling bezuinigd moeten worden. De reactie alléén van de beheerder van de begraafplaats, toegezonden aan zijn afdelingshoofd Dienstverlening Bevolking, is hem niet genoeg. In een brief⁴⁷ aan de gemeentesecretaris worden begin april de onbeantwoorde vragen nog eens op een rijtje gezet en de bezorgdheid uitgesproken over de behandeling van de rapportage en eindconclusies van de loco-secretaris / sectordirecteur OW in het Managementteam.

Ook het afdelingshoofd Dienstverlening Bevolking is in zijn reactie⁴⁰ op de rapportage van mening dat hij niet in de gelegenheid is gesteld om op de

bevindingen en conclusies van de loco-secretaris / sectordirecteur OW te reageren; de mogelijkheid van het geven van een weerwoord is (ook) hem onthouden. De rapportage is bovendien in het Managementteam besproken zonder dat de sectordirecteur Burgerzaken daarbij aanwezig was. Deze zou van het hele proces als zijn direct leidinggevende en van de (al langer bestaande) organisatorische problemen binnen Openbare Werken, op de hoogte zijn maar is door de loco-secretaris niet gehoord. De rapportage van de loco-secretaris / sectordirecteur OW wordt door het afdelingshoofd Dienstverlening Bevolking vooral gezien als een proeve van het schoonhouden van het eigen straatje, daarmee exemplarisch voor de alom gevreesde en bestreden afrekencultuur binnen de ambtelijke organisatie Enkhuzen. Dat het bij en tussen alle geledingen fundamenteel geschort heeft aan de informatievoorziening, aan de communicatie en het wederzijds vertrouwen, wordt door het afdelingshoofd Dienstverlening Bevolking centraal gesteld bij het zoeken naar een verklaring voor de hiaten en tekortkomingen die het proces tot op heden heeft vertoond.

In een afsluitend overleg⁵⁰ met betrokkenen (exclusief de architect, de beheerder van de begraafplaats, ontwerper / plantoetser, bouwbegeleider) wordt eind maart een waardeoordeel uitge-sproken over de gang van zaken. Voor het feitelijk verloop en conclusies wordt verwezen naar de rapportage van de loco-secretaris /sectordirecteur OW; de deelnemers aan het overleg zien geen mogelijkheid de rapportage op onderdelen aan te passen, te wijzigen. Tot slot wordt geoordeeld dat het niet verstandig lijkt met een voorstel voor een aanvullend krediet naar de Raad te gaan. Er zal worden nagegaan wanneer dat uit het oogpunt van een doorlopend proces ten minste moet gebeuren.

Het besluit, genomen in het ambtelijk / bestuurlijk overleg van 1 maart 2000⁴¹, om een der betrokken actoren, als hoogste in de hiërarchische lijn, zelf een evaluatie te laten uitvoeren, heeft er naar de indruk van de Rekeningcommissie niet bepaald toe bijgedragen dat de onderlinge verhoudingen zijn verbeterd en dat de werkprocessen vanaf dat moment beter zijn verlopen. Samenvattend komt uit dit onderzoeksaspect het beeld naar voren dat het bestuur en management vanaf begin 2000 te weinig over het project hebben gecommuniceerd en dat de uitvoering van het project teveel aan de "werkvloer" is overgelaten. Hierdoor is informatie lang blijven hangen op niveaus die niet beslissingsbevoegd waren en zijn mogelijkheden om bij te sturen verloren gegaan. Ook toen het management, middels een tussentijdse evaluatie, wèl de beschikking over cruciale informatie kreeg, bleef (bij)sturing achterwege. De communicatie was toen niet transactioneel in de betekenis dat het inhoudelijk nog over het project zelf ging, maar was meer toegespitst op het functioneren van de betrokken personen.

De Rekeningcommissie geeft de Raad in overweging het College te verzoeken om aan te geven op welke wijze zij dit soort situaties in de toekomst denkt te kunnen vermijden en op welke manier de communicatie als procesmatig sturingselement in projecten als het onderhavige kan worden ingebouwd.

8 ONDERZOEKSASPECT 6: DE KOSTENTOEREKENING

Aan de toerekening van kosten aan dit project, en dan met name de toerekening van de eigen apparaatskosten inclusief de kosten van overhead, worden in de beschikbare dossiers weinig woorden gewijd. Zowel in de aanloop tot het project als tijdens het verloop van het werkproces is het geen item dat zich in veel aandacht mag verheugen temeer ook omdat de financiële aspecten van het project lange tijd onderbelicht zijn gebleven. Deze constatering acht de Rekeningcommissie hier van belang omdat het iets zegt over de wijze waarop wordt omgegaan met (de inzet van) de beschikbare en feitelijk schaarse capaciteit aan mensen i.c. uren. Het geeft ook aan dat apparaatskosten in meer algemene zin tot op dit moment niet echt worden aangemerkt als een productiemiddel waarop eveneens sturing mogelijk is. Dit maakt de apparaatskosten tot een kostensoort die in projectmatig opzicht veelal als sluitpost wordt gezien en waarover inhoudelijk hooguit bij de behandeling van de jaarrekeningen incidenteel en zonder veel samenhang gesproken wordt.

De apparaatskosten van de nieuwbouw op de begraafplaats worden in eerste instantie¹⁶ ingeschat op f 25.500,-- inclusief BTW. Het betreft kosten die onder de noemer "projectmanagement OW / Bouwkunde" zijn opgenomen in de kostenraming van begin juni 1999; voor het beheerderkantoor wordt f 10.000,-- opgenomen, voor de materiaalloods f 7.500,-- en voor de renovatie van de aula f 8.000,--. In het kostenoverzicht van begin februari 2000²⁷ zijn de apparaatskosten onder de noemer "directiekosten" opgetrokken naar f 45.000,-- in de kolom budget / begroting, respectievelijk naar f 47.500,-- in de kolom offerte / werkelijk. Het hier dus gaat om de uren die de afdeling Bouwkunde, volgens de binnen onze gemeente gebruikelijke systematiek, wegschrijft naar dit project. In het overzicht van twee weken later³⁰ zijn de directiekosten neerwaarts bijgesteld: f 30.000,-- voor "directie- architectkosten" voor het kantoor en de loods en f 10.000,-- "directiekosten" voor de aula. Bij het overzicht van medio maart 2000⁴³ zijn de kosten voor de "projectbegeleiding OW" weer terug op het oude niveau van f 25.500,--. In de uitvoeringsfase, in de loop van mei 2000, komen de kosten van de begraafplaats en het bijzonder de kosten van de projectbegeleiding in de

belangstelling te staan. Voorafgaand is de gang van zaken rond de begraafplaats eerst in de commissie HOS⁷² aan de orde geweest; daarbij zijn met name de meerkosten van het project ter sprake gekomen. Ook eind mei⁷⁴ zijn de projectkosten onderwerp van overleg tussen het afdelingshoofd Dienstverlening Bevolking en zijn (nieuwe) sectordirecteur. Om nieuwe overschrijdingen te voorkomen wordt de suggestie gedaan de projectbegeleiding 1998 terug te boeken naar de exploitatie en de kosten voor het glas- en schilderwerk alsmede de balustrade van de zoldervloer uit het project te halen. De redenering is dat de kosten van deze werkzaamheden, die door de eigen dienst verricht worden, geboekt kunnen worden als regulier onderhoud ten laste van de exploitatie; immers zonder nieuwbouw zou er ook onderhoud gepleegd moeten worden.

Vastgesteld kan worden dat deze apparaatskosten, behalve op het moment dat kostenoverzichten als achterliggende stukken ter inzage zijn gelegd, voor de politiek verder nauwelijks waarneembaar zijn. In de apparaatskosten zoals die op het taakveld van de begraafplaats tot uitdrukking worden gebracht, zijn deze kosten niet terug te vinden. Dáár betreft het uitsluitend de directe personeelskosten, vermeerderd met de overhead. De projectkosten worden veelal achteraf op het investeringskrediet bijgeboekt en zijn als zodanig pas weer zichtbaar bij de jaarrekeningstukken en de begroting. Het overleggen van een afsluitende projectrapportage, inclusief een nacalculatorische beschouwing, op basis waarvan door het College van Burgemeester en Wethouders naar de Gemeenteraad toe verantwoording wordt afgelegd over de gang van zaken, behoort tot nu toe niet standaard tot het bestuurs- en beleidsinstrumentarium van de Raad.

In het Voorwoord is gememoreerd dat naar de wens van de Gemeenteraad de Rekeningcommissie zich bij haar onderzoek ook zou moeten uitspreken over de doelmatigheid van de uitvoering. In hoofdstuk 4 over de kostencalculatie is vermeld dat kostprijsberekening onder meer nodig is om de doelmatigheid van de voortbrenging te kunnen beoordelen, de zogenaamde efficiëncycontrole. Om hierover tot een zinvolle uitspraak te komen is het noodzakelijk om over standaardkosten te beschikken.

Wanneer men dan de standaardkostencalculatie, ook wel de voorcalculatie, vergelijkt met de nacalculatie worden afwijkingen zichtbaar. Afwijkingen die geanalyseerd dienen te worden om te beoordelen of de voortbrenging op economische wijze is geschied dan wel of er sprake is van vermijdbare verliezen die in de toekomst door verbetering van de organisatie voorkomen kunnen worden.

De Rekeningcommissie constateert dat door het ontbreken van een standaardcalculatie geen uitspraak kan worden gedaan over de efficiëncy van de nieuwbouw op de gemeentelijke begraafplaats. De Rekeningcommissie verzoekt het College uw Vergadering te informeren op welke wijze zij tot invoering van enigerlei vorm van kostprijscalculatie wil overgaan zodat dan niet alleen de efficiëncy kan worden beoordeeld maar ook een samenhangend beeld kan worden verkregen van alle projectkosten.

Doorkijk op de begraafplaats naar de materiaalloods.

Bijlage 1: Invoegblad ten behoeve van eigen aantekeningen.

Bijlage 2: Protocol III: onderzoek begraafplaats.

Protocol III : onderzoek begraafplaats.

Formeel kader.

Bij raadsbesluit van 8 mei 2000 is vastgesteld de "Verordening regelende de taak, samenstelling en werkwijze van de rekeningcommissie", kortweg de "Verordening rekeningcommissie". In de vergadering van 21.11.2000 hebben de leden van de Rekeningcommissie besloten een onderzoek in te stellen naar de activiteiten die samenhangen met de nieuwbouw op de begraafplaats.

Aanleiding en doelstelling.

De Rekeningcommissie, overwegende dat er, naar hun eigen bevindingen en gehoord soortgelijke geluiden binnen de Gemeenteraad, veel onduidelijkheden bestaan rond de nieuwbouw en de renovatiewerkzaamheden op de begraafplaats, heeft zich ten doel gesteld inzicht te krijgen in de volgende aspecten:

- de politieke besluitvorming rond de nieuwbouw en renovatie;
- de gang van zaken rond de kosten(voor)calculatie;
- de gevolgde aanbestedingsprocedure en de bouw;
- de informatievoorziening richting College en Gemeenteraad;
- de communicatie zowel intern als extern;
- de (interne) kostentoe rekening aan het project.

Werkwijze.

De Rekeningcommissie is ingesteld met als doel het bestuurlijke toezicht te versterken. In het onderhavige onderzoek naar de gang van zaken rond de begraafplaats wordt eerst door de secretaris de beschikbare informatie opgevraagd. Dit gebeurt via de gemeentesecretaris (art. 9 Verordening). Daarna zal deze informatie worden geanalyseerd en gestructureerd. De leden vormen zich ieder apart een oordeel over (een onderdeel van) de materie. Als synthese wordt een eindrapport samengesteld dat wordt aangeboden aan de Gemeenteraad.

Taken.

Bij de taakstelling gaat het om:

- het doorgronden van de gepresenteerde informatie;
- de beoordeling of die informatie als relevant, volledig kan worden aangemerkt ;
- de eigen bevindingen;
- het horen van betrokkenen;

- de beoordeling van de doeltreffendheid (effectiviteit) van het beleid zoals geformuleerd op het beleidsterrein;
- het formuleren van consequenties, in de vorm van aanbevelingen die strekken tot het nemen van preventieve, repressieve bestuurlijke en / of organisatorische maatregelen;
- voorstellen voor kwaliteitsverbetering, kwaliteitsbewaking van het verantwoordingsproces.

Vastgesteld in de vergadering van de Rekeningcommissie van 19 maart 2001

Bijgesteld in de vergadering van de Rekeningcommissie van 15 mei 2001

De secretaris, de heer D. Otto

De voorzitter, de heer D. van Pijkeren

Bijlage 3 : Annotaties proefproject onderzoek nieuwbouw gemeentelijke begraafplaats.

(de dossiers 1.776.11 1998 algemeen en 1990/1999, uitgewerkte informatie tot 19.12. 2000)

Annotatie /data omschrijving onderwerp informatiedragers actoren

⁰¹ 04.12.96 **onderhoud gemeentelijke begraafplaats** advies voor B&W H. F. van Driel

Met het ambtelijk voorstel om inzicht te krijgen in de wijze waarop het onderhoudsniveau op de begraafplaats het beste kan worden gehandhaafd en om een betere afstemming te zoeken tussen de uitgaven, de inkomsten en daarmee de tarieven, en daarover extern advies in te winnen, wordt door het College ingestemd.

⁰² 18.02.97 **opdrachtverlening extern onderzoek** advies voor B&W idem

Op basis van offertes en een prijs/kwaliteitsvergelijking en aanwezige expertise, gaat het College er mee akkoord om de onderzoeksopdracht te verlenen aan VB Advies Management consultants te Nieuwegein.

⁰³ 06.06.97 **uitnodiging** uitgaande brief idem

De heer drs. J. A. M. van Lisdonk van VB Advies Management consultants wordt schriftelijk uitgenodigd om deel te nemen aan de openbare vergadering van de raadscommissie OWM op 17 juni 1997.

⁰⁴10.06.97 **bedrijfsplan begraafplaats** advies voor B&W idem
Het College stemt in met de uitgangspunten ten aanzien van de beheersvorm van de begraafplaats zoals die uit het externe onderzoek naar voren zijn gekomen en het conceptraadsvoorstel; het college besluit tevens om het bedrijfsplan voor de gemeentelijke begraafplaats voor te leggen aan de raadscommissie OWM.

⁰⁵10.06.97 **bedrijfsplan begraafplaats** raadsvoorstel/besluit idem
In het zes punten tellende raadsbesluit van 11 augustus 1997 wordt onder meer het principe uitgesproken om de aula in de oude staat te herstellen, een afzonderlijke opslagplaats voor machines en materieel te realiseren en een renovatie te realiseren van de kantooruimte annex eetruimte voor ontvangst van bezoekers en het verrichten van administratie. Onder het betreffende punt (2) wordt tevens uitgesproken de investering van deze voorzieningen te betrekken bij de integrale besluitvorming bij de begrotingsbehandeling 1998. (in het beleidsprogramma 1998 is onder het aandachtspunt "Begraafplaats, aula" ; f 40.000,-- aan jaarlasten opgenomen; tijdens de begrotingsbehandeling is verder weinig aandacht aan de begraafplaats besteed: alleen de RPF/SGP fractie heeft een - onbeantwoorde? - vraag gesteld omtrent de apparaatskosten - zie blz.18 verslag van 3 november 1997).

⁰⁶16.04.97 **bedrijfsplan voor de begraafplaats** bedrijfsplan VB Advies

Het Bedrijfsplan voor de gemeentelijke begraafplaats geeft, tegen de achtergrond van een historisch perspectief en vanuit een bedrijfseconomische invalshoek, in acht hoofdstukken en vier bijlagen, de positie van de begraafplaats zoals deze in de toekomst mogelijk is.

⁰⁷17.03.98 **uitvoering bedrijfsplan begraafplaats** advies voor b&w idem

Het college wordt gemeld dat het ontwerpen van een in het plan genoemde bedrijfsruimte in ontwikkeling is. Het afdelingshoofd Dienstverlening Bevolking (DB) stelt dat nadere voorstellen pas kunnen worden gedaan nadat bekend is wat voor kosten er mee gemoeid zijn.

⁰⁸24.03.98 **collegebesluit bedrijfsplan begraafplaats** commissieverslag notulist

In de commissie OWM van 24.03.98 is het collegebesluit voor kennisgeving aangenomen.

⁰⁹12.07.98 **periodiek overleg begraafplaats** intern verslag H. F. van Driel

Dit verslag is onjuist gedateerd; 02.07.1998 moet zijn 02.07.99; verwezen wordt naar nummer 20.

¹⁰20.11.98 **investeringsraming kantoor en materiaalloods** interne notitie B. J. Ruiter

Met prijspeil 01.01.1999 worden voor het kantoor drie modellen gepresenteerd, model A ad f 180.000,--; model B ad f 225.000,-- en

model C ad *f* ; 250.000,-- en voor de materiaalloods een model D ad *f* 110,000,-- alle bedragen inclusief BTW.

Annotatie /data omschrijving onderwerp informatiedragers actoren

¹¹08.12.98 **schetsplannen** advies voor b&w H. F. van Driel
Het afdelingshoofd DB heeft, na overleg met de portefeuillehouder begraafplaats, gekozen voor model C voor het kantoor en model D voor de materiaalloods. Financiën heeft niet geparafeerd. De motivering is niet vermeld. Hij adviseert de schetsplannen nader te laten uitwerken. In B&W vergadering van 8.12.1998 wordt – zonder verdere bespreking – conform besloten.

¹²19.01.99 **nieuwe schetsen** advies voor b&w idem
Nieuwe (= uitgewerkte) schetsen worden het college ter kennisname aangeboden. Financiën heeft niet mee geparafeerd. Op 19.01.1999 wordt zonder verdere bespreking conform besloten.

¹³ 20.01.99 **nieuwe schetsen** commissieverslag notulist
De schetsen worden vervolgens behandeld in de raadscommissie ABEZ op 20.01.1999. De commissie beperkt zich tot vragen rond afmetingen in de tekeningen, wachthokje en doucheruimte (verslag ABEZ punt 4a, blz. 16, de stukken voor de cie. vergadering van 17.02.99).

¹⁴23.02.99 **voorbereidende werkzaamheden** advies voor b&w H. F. van Driel

Op basis van een offerte van bouwkundig teken en adviesbureau van 11.02.99, wordt voor de voorbereidende tekenwerkzaamheden c.a. *f* 20.000,-- aangevraagd, vooruitlopend op de kredietaanvraag aan de Raad. Volgens de planning moet de bouw eind december 1999 voltooid zijn. Het college besluit op 23.02.1999 conform.

¹⁵24.03.99 **voorbereidende werkzaamheden** commissieverslag notulist

De commissiebehandeling vindt plaats op 24.03.1999. De commissieleden staan achter het voorstel; de fractie van Enkhuizer Belang kiest voor optie A - de goedkoopste optie -; verslag ABEZ punt 4, blz. 17).

¹⁶ 07.06.99 **nieuwbouw en renovatie aula** advies voor b&w H. F. van Driel

Teruggrijpend op het raadsbesluit van 11.08.97, waarin het bedrijfsplan voor de begraafplaats werd aangenomen en met name werd besloten om de aula in oude staat te herstellen, wordt met dit advies het voorstel voor de Raad op 7 juli 1999 ingeluid. De investeringskosten voor het kantoor en de materiaalloods belopen nu een bedrag van *f* 470.000,--; hier bovenop komt nog *f* 110.000,-- voor de renovatie van de aula. Het college besluit op 7 juni 1999 de Raad in haar vergadering van 05.07.99 voor te stellen een krediet van *f* 580.000,-- (alle bedragen incl. BTW) beschikbaar te stellen.

¹⁷ 23.06.99 **verklaring verschil in bouwkosten loods** commissieverslag notulist

Naar aanleiding van behandeling in de raadscommissie ABEZ is door het hoofd Bouwkunde a.i. een verklaring opgesteld over het verschil van de

bouwkosten van de loods ad ca. f 100.000,--. In de uitleg aan de commissie wordt de toename van het extra benodigde bedrag toegeschreven aan de andere dakconstructie en de eisen van het Hoogheemraadschap ten aanzien van de dijk. De commissie stemt verder in met het voorstel (verslag ABEZ, blz. 21).

¹⁸02.07.99 **periodiek overleg begraafplaats** verslag H. F. van Driel

Bij het onderdeel Bedrijfsplan wordt duidelijk dat er onvrede bestaat over het ontwerp van het kantoor en de situering van de loods. Er wordt verzocht de procedure te evalueren. Uitgesproken wordt dat als er geen overeenstemming komt de portefeuillehouder begraafplaats beslist.

¹⁹05.07.99 **nieuwbouw begraafplaats en renovatie aula** raadsvoorstel/besluit H. F. van Driel

Op 5 juli 1999 vindt in de Gemeenteraad behandeling plaats van het raadsvoorstel van 7 juni 1999, nummer 81, inzake van de nieuwbouw op de begraafplaats en de renovatie van de aula. Op basis van achterliggende kostenramingen van f 470.000,-- voor het kantoor en de loods en f 110.000,-- voor de aula (alle bedragen incl. BTW, wordt besloten een (samengesteld) krediet beschikbaar te stellen van f 580.000,--.

²⁰05.07.99 **nieuwbouw begraafplaats en renovatie aula** notulen notulist

Uit de notulen blijkt dat er binnen het ambtelijk apparaat nog discussie gaande is over de loods en een te plaatsen pergola. De Raad besluit conform. Verder wordt besloten dat portefeuillehouder begraafplaats nog een aantal aspecten zal terugkoppelen in de raadscommissie ABEZ.

Annotatie /data omschrijving onderwerp informatiedragers actoren

²¹08.07.99 **definitief ontwerp** advies voor b&w H. F. van Driel
Na gesprekken met de beheerder en de brandweer over o.a. het ontwerp van het kantoor en de situering van de loods wordt het college voorgesteld in te stemmen met het oorspronkelijke ontwerp en de situering van de loods te wijzigen. Het college stemt hier op 13.07.1999 mee in.

²²21.07.99 **definitief ontwerp** commissieverslag notulist
Behandeling van het onderwerp nieuwbouw op de begraafplaats vindt niet plaats omdat verzuimd is de stukken ter inzage te leggen.

²³26.07.99 **info raadsleden en leden ABEZ** uitgaande brief H. F. van Driel

Met deze brief worden de leden alsnog geïnformeerd over de wijzigingen, die anders in de vergadering van 21 juli 1999 aan de orde waren gekomen; aldus wordt verdere vertraging voorkomen.

²⁴17.08.99 **bevestiging afspraken nieuwbouwplannen** interne mailing B. J. Ruiter

In deze mailing worden afspraken bevestigd die met name de locatie van de materieelloods en de aanpassingen van het ontwerp voor het kantoor betreffen.

²⁵01.12.99 **bestekken en voorwaarden** ontbreekt idem

De Bestekken en Voorwaarden d.d. 01.12.1999 voor de bouw van een beheerderkantoor en een materieelloods zijn in het onderzochte dossier niet aangetroffen (schetsontwerp beheerderkantoor wel).

²⁶ 15.12.99 **nota van inlichtingen** interne mailing idem
Ten aanzien van het bestek worden enige verduidelijkingen, aanvullingen en wijzigingen gegeven.

²⁷02.02.00 **definitieve budgettering bouwplannen** interne mailing
B. J. Ruiters

Uit deze nieuwe opzet blijkt dat, op basis van offertes, de werkelijke kosten worden gecijferd op f 710.000,-- exclusief de kosten van de renovatie van de aula (volgens deze opzet uit te voeren door de eigen dienst); bij raadsbesluit was eerder een bedrag van f 580.000,-- gevoteerd. Er wordt, uitgaande van een nog te realiseren bezuiniging ad f 20.000,-- een tekort voorzien van f 110.000,-- (nog steeds exclusief de kosten voor de aula).

²⁸02.02.00 **verklaring tekort budget bouwplannen** interne mailing
idem

Er wordt een verklaring gegeven van het tekort ad f 110.000,--. De heipalen ad f 20.000,-- en het zadeldak met schuine gevels ad f 45.000,-- wegen hierin zwaar mee.

²⁹24.02.00 **verklaring tekort budget bouwplannen** interne notitie
idem

In deze notitie wordt het tekort iets meer uitgewerkt: betonnen heipalen f 20.000,--; ongunstiger prijsstelling f 20.000,-- ; bouwvolume zadeldak f 25.000,-- ; ARBO-eisen f 10.000,-- etc. De begeleidende mailing meldt dat het afdelingshoofd DB heeft laten weten dat het i.o.m. de portefeuillehouder het werk binnen het beschikbare krediet door moet gaan.

³⁰18.02.00 **splitsing uit te voeren werkzaamheden** interne notitie
idem

Er wordt een opstelling gegeven van werkzaamheden aan kantoor en loods die binnen het beschikbare krediet ad f 580.000,-- kunnen worden uitgevoerd en van werkzaamheden (aan de aula) waarvoor in een later stadium een extra krediet (ad f 110.000,--) moet worden aangevraagd.

³¹23.02.00 **actielijst bij cie. ABEZ van 23.02.2000** interne notitie
notulist

Het betreffende stuk is tussen 07.11.00 en 07.12.00 aan het dossier toegevoegd; door archiefzaken is meegedeeld dat het dossier tussentijds door H. F. van Driel is opgevraagd. Onder nummer 13, agendapunt 4 staat vermeld: in de volgende commissievergadering zal nadere informatie worden verstrekt over de voortgang van de nieuwbouw op de begraafplaats (los aangetroffen, achter in dossier).

³²24.02.00 **verklaring totaaltekort** interne notitie B. J. Ruiters
Voor het totaaltekort ad f 110.000,-- wordt een verklaring gegeven die betrekking heeft op meerdere onderdelen van de bouwplannen (kantoor, loods en aula).

³³24.02.00 **chronologische weergave ontwikkelingen (A-D)** interne notitie idem

Deze set informatie biedt achtereenvolgens een weergave van de ontwikkelingen (A), het verklaarde verschil tussen raming en aanbesteding (B), een verklaring van de overschrijdingen (C) en een overzicht van de nieuwe raming (D); een annex met aantekeningen van de portefeuillehouder is bijgevoegd. In de bijgevoegde mailing wordt aan H. F. van Driel een standpunt gevraagd inzake het al dan niet doorgaan met de werkzaamheden.

³⁴28.02.00 **aanvullend krediet (niet geparafeerd)** advies voor b&w H. F. van Driel

(Pre-)advies om het nieuwbouwkrediet ad f 580.000,-- met aanvullend f 130.000,-- te verhogen tot f 710.000,--. Dit advies (los aangetroffen, achter in het dossier) is niet door het College van B&W afgeparafeerd.

³⁵29.02.00 **informereren wethouder; behandelen in ABEZ** notulen b&w 29.02 secretaris

Besluit uit de notulen van de B&W vergadering van 29.02.2000: volledige informatie aan de wethouder vóór de aanstaande raadsvergadering; inhoudelijk te behandelen tijdens commissievergadering

³⁶07.03.00 **eerste versie rapportage begraafplaats** interne mailing Fr. Chattellon

Met deze mailing van 2,5 kantje vraagt Fr. Chattellon aan Fr. Hansen, H.F. van Driel en B. J. Ruiter (met eenzelfde mailing van 10.03.00) om een reactie op de eerste versie van zijn rapportage.

³⁷13.03.00 (?) **aantekeningen over procedure e.d.** losse notitie H. van Driel (?)

Het betreffende stuk is tussen 07.11.00 en 07.12.00 aan het dossier toegevoegd; door archiefzaken is meegedeeld dat het dossier tussentijds door H. F. van Driel is opgevraagd. In deze met de hand geschreven aantekeningen wordt onder andere fragmentarisch ingegaan op de procedure en de besprekingen (los, achter in dossier).

³⁸13.03.00 **reactie op eerste versie rapportage ("krediet")** interne mailing H. F. van Driel

In deze mailing dringt Van Driel aan op een gesprek onder vier ogen (met B. J. Ruiter) omdat uit offertes, die nooit eerder aan hem kenbaar zijn gemaakt, blijkt dat het krediet van de loods altijd te laag is geweest.

³⁹13.03.00 **relaas, zienswijze ontwikkelingen** interne mailing J. T. Kamper

In een twaalf pagina's tellend relaas (drie plus negen) wordt door de beheerder van de begraafplaats de gang van zaken, vanuit de eigen invalshoek, in chronologische volgorde uitvoerig uiteengezet. Ook over de communicatie binnen de ambtelijke organisatie wordt in niet mis te verstane bewoordingen gerept.

⁴⁰14.03.00 **bouwactiviteiten begraafplaats voor MT** interne mailing Fr. Chattellon

Conform de afspraken in het ambtelijk-bestuurlijk overleg van 1 maart 2000, is door de sectordirecteur OW deze (deels in 2-voud gearchiveerde) notitie opgesteld. De twee hoofdconclusies luiden: onvoldoende sturing door de primaathouder en voorbarige opdrachtverlening door de technisch coördinator. Deze notitie is ter kennis gebracht van het managementteam en het college van B&W. Wat opvalt is dat de primaat-houder hier eindverantwoordelijke is en verantwoordingsplichtig aan zijn sector-directeur en aan het College. Verder wordt voorgesteld aan de Gemeenteraad een aanvullend krediet te vragen ter grootte van f 135.000,-- ten behoeve van de aula.

⁴¹14.03.00 (?) **reactie op notitie Fr. Chattellon** interne notitie H. F. van Driel

In deze reactie snijdt het afdelingshoofd DB onder andere het vertrouwensprincipe aan dat zijns inziens zwaar is geschonden. Bovendien is er naar zijn mening sprake van onzorgvuldig handelen en vindt hij de eindconclusies voorbarig mede omdat hij niet in de gelegenheid is geweest weerwoord te geven. Voor deze evaluatie, die hij representatief acht voor de bestaande afrekencultuur, kan hij als primaathouder geen verantwoording nemen.

⁴²14.03.00 **uitnodiging gesprek 20.03 over begraafplaats** interne mailing J. van Lienen

Voor 20.03.00 wordt een gesprek belegd over de nieuwbouw op de begraafplaats met als deelnemers de portefeuillehouders De Vreeze en J. Knukkel en dir. OW F. Chattellon (een gespreksverslag is niet aangetroffen).

⁴³15.03.00 **overzicht geraamde budgetten** interne notitie B. J. Ruiter

In dit overzicht worden de werkelijke uitgaven volgens de offertes (totaal f 735.000,--) afgezet tegen het oorspronkelijk gevoteerd krediet ad f 580.000,--. Het verschil bedraagt nu f 135.000,-- , inclusief bezuiniging.

Annotatie /data omschrijving onderwerp informatiedragers actoren

⁴⁴ 17.03.00 **prijsopgave Van der Laan** offerte Den Iseger
Betreft opgave elektrische installaties kantoor, materieelloods en aula ad f 64.590,93 (incl. btw).

⁴⁵ 17.03.00 **verantwoordelijkheid heiwerk bouwplannen** interne mailing B. J. Ruiter

In deze mailing aan de portefeuillehouder OW neemt het afdelingshoofd BK a.i. de volle verantwoordelijkheid voor de opdrachtverlening van het heiwerk voor de funderingspalen voor het kantoor en de loods. Een afschrift gaat naar de directeur OW en het afdelingshoofd DB.

⁴⁶ 20.03.00 **bevestiging ontvangst reactie H. J. van Driel** interne mailing Fr. Chattellon

De directeur OW meldt dat hij de zaak heeft toegelicht aan beide portefeuillehouders. Hij maakt een nieuwe afspraak met de afdelingshoofden DB en BK (a.i.) om "dit soort zaken in de toekomst te voorkomen".

⁴⁷21.03.00 (?) **gang van zaken rond begraafplaats** brief aan secretaris J. T. Kamper

Met deze – ongedateerde - brief (tussen 21.03 en 04.04.2000) richt de beheerder van de begraafplaats zich rechtstreeks tot de gemeentesecretaris omdat hij van mening is dat er nog te veel onduidelijkheden zijn en te veel brandende vragen onbeantwoord voor hem blijven. Hij vraagt een gesprek aan om de zaken, ter aanvulling van de evaluatie van de sectordirecteur OW, verder uiteen te kunnen zetten.

⁴⁸22.03.00 **begroting 2000 / verzelfstandiging begraafplaats** brief aan MT idem

Deze brief houdt niet direct verband met de bouw en renovatie maar is tussendoor (nog eens) een kort pleidooi om de begraafplaats te verzelfstandigen.

⁴⁹23.03.00 **overschrijdingen loods en kantoor** brief aan Chattellon idem

Uit deze brief blijkt dat de beheerder van de begraafplaats zich niet kan verenigen met eerdere uitlatingen van de directeur Openbare Werken (als DOW aangeduid), gedaan in de cie. OWSV van 21.03.00, mede gelet op wat volgens hem bij de "DOW" al sinds 19.01.2000 bekend zou zijn.

⁵⁰27.03.00 **afsluitend overleg aanpak bouwactiviteiten** verslag Fr. Chattellon

Het gesprek is door de sectordirecteur OW belegd met het oogmerk een waardeoordeel uit te spreken over de gang van zaken tot nu toe. Zijn bevindingen, zoals vermeld in zijn notitie van 14.03.00, worden nog eens toegelicht maar blijven onverminderd van kracht. Tot slot staat vermeld dat het niet verstandig lijkt om terstond met een raadsvoorstel voor een aanvullend krediet te komen.

⁵¹04.04.00 **1^e vergadering bouwcommissie** verslag H. F. van Driel

De vergadering van de bouwcommissie bestaat uit Van Driel, Kamper, Ruiter en de aannemers Van der Laan, R&D en Rutgers. Volgens de planning, die op 18 april wordt aangeleverd, kan het werk 25 april beginnen en in september 2000 worden opgeleverd. De definitieve offertes moeten nog worden ontvangen.

⁵²17.04.00 **tekeningen en offertes** interne mailing B. J. Ruiter
Het afdelingshoofd BK a.i. bevestigt de ontvangst van de definitieve tekeningen van fa. Van der Laan en wil gegevens inzake de (gas of halogeen) verwarming voor het kantoor.

⁵³20.04.00 **2^e vergadering bouwcommissie** verslag H. F. van Driel

Samenstelling als op 04.04. Een enkele offerte is nog niet binnen. De schriftelijke opdrachtverlening moet nog worden verzonden. De bouw start op 8 mei; de planning wordt per 01.05.2000 definitief aangeleverd.

⁵⁴27.04.00 **kostenoverzicht nieuwbouw 1999 – 2000** interne notitie D. Otto

Op verzoek van de sectordirecteur BZ is dit overzicht, op basis van boekingen door de Administratie, opgesteld.

⁵⁵ 27.04.00 **kostenoverzicht kantoor en loods** interne notitie B. J. Ruiter

Het kostenoverzicht van de nieuwbouw plannen voor het kantoor en de loods, dus zonder de kosten van de aula, sluit op een bedrag van f 597.000,- dus f 17.000,- hoger dan het raadskrediet van f 580.000,-.

⁵⁶ 01.05.00 **nota van wijzigingen** interne mailing idem

Ten aanzien van het bestek van 01.12.1999 en de nota van inlichtingen van 15.12.1999 worden enige aanvullingen en wijzigingen gegeven; o.a. al het glas-, schilder-, en behangwerk wordt nu door de opdrachtgever uitgevoerd.

Annotatie /data omschrijving onderwerp informatiedragers actoren

⁵⁷ 01.05.00 **meer en minderwerk Ramkema & Dangermond** offerte Ootes R&D

Dit betreft een – ongetekende - opgave van meer- en minderwerk die sluit op

f 33.935,88 inclusief BTW (credit). Het toegezegde, ondertekende origineel is niet in het dossier aangetroffen.

⁵⁸ 02.05.00 **opdrachtverlening Ramkema & Dangermond** interne mailing Ruiter/Rapper

Dit betreft (het ontwerp van) een uitgaande brief als opdrachtverlening aan de directie van Ramkema & Dangermond b.v., te ondertekenen door de directeur Openbare Werken. Een duplicaat van het getekende origineel ontbreekt in het dossier.

⁵⁹ 02.05.00 **kostenoverzicht kantoor en loods** interne mailing B. J. Ruiter

Dit betreft een aangepast kostenoverzicht voor het kantoor en de loods, sluitend op

f 580.000,-. Voor f 45.000,- moet nog dekking worden gevonden.

⁶⁰ 02.05.00 **besluit uit de notulen** notulen B&W secretaris

Het besluit luidt om wethouder N. Dol zo spoedig mogelijk op de hoogte te brengen van de actuele situatie ten aanzien van de bouwactiviteiten op de begraafplaats.

⁶¹ 02.05.00 **uitwisseling informatie** interne mailing J. Slagter

Door de sectordirecteur BZ wordt aan portefeuillehouder N. Dol gemeld dat het kantoor en de loods voor het beschikbare raadskrediet ad f 580.000,- kunnen worden gerealiseerd.

⁶² 03.05.00 **uitwisseling informatie** interne mailing J. Slagter

De sectordirecteur BZ meldt het afdelingshoofd DB dat hij heeft gevraagd de oude en nieuwe financiële overzichten naast elkaar te leggen en aan te passen. Deze informatie zou dan via het College aan de commissie OWSV kunnen worden aangeboden.

⁶³ 03.05.00 **uitwisseling informatie** interne mailing J. Slagter

De sectordirecteur BZ bevestigt aan het afdelingshoofd BK a.i. de ontvangst van informatie. Het kostenoverzicht sluit nu op f 580.000,-.

⁶⁴ 04.05.00 **kostenoverzicht nieuwbouw 1999 – 2000** interne notitie D. Otto

Op verzoek van het afdelingshoofd DB is dit overzicht, na overleg met betrokkene, opgesteld.

⁶⁵ 04.05.00 **opdrachtverlening Van der Laan** interne mailing
Ruiter

Dit betreft (het ontwerp van) een uitgaande brief als opdrachtverlening aan de directie van Elektrotechniek Van der Laan, te ondertekenen door de directeur Openbare Werken. Een duplicaat van het getekende origineel ontbreekt in het dossier.

⁶⁶ 08.05.00 **opdrachtverlening Rutgers** interne mailing Ruiter

Dit betreft (het ontwerp van) een uitgaande brief als opdrachtverlening aan de directie van Installatiebureau Rutgers b.v., te ondertekenen door de plv. directeur Openbare Werken. Een duplicaat van het getekende origineel ontbreekt in het dossier.

⁶⁷ 09.05.00 **3^e vergadering bouwcommissie** verslag H. F. van Driel

Samenstelling als op 04.04. De bouw is gestart op 08.05.2000. De contractstukken moeten nog worden getekend. Er is nog geen definitieve planning.

⁶⁸ 17.05.00 **kostenoverzicht nieuwbouw 1999 – 2000** interne notitie
D. Otto

Op verzoek van het afdelingshoofd DB is dit overzicht, na overleg met betrokkene, opgesteld.

⁶⁹ 17.05.00 **vergadering bouwcommissie** verslag H. F. van Driel

Het betreffende stuk is tussen 07.11.00 en 07.12.00 uit het dossier verwijderd; door archiefzaken is meegedeeld dat het dossier tussentijds door H. F. van Driel is opgevraagd.

⁷⁰ 18.05.00 **routeaanduiding Donkere Laantje** interne mailing B. J. Ruiter

Betreft enige verkeers- en routetechnische aanduidingen welke hier verder niet relevant zijn.

⁷¹ 22.05.00 **kredietoverzicht** interne mailing J. Slagter

Het betreffende stuk is tussen 07.11.00 en 07.12.00 aan het dossier toegevoegd; door archiefzaken is meegedeeld dat het dossier tussentijds door H. F. van Driel is opgevraagd. De sectordirecteur BZ aan het afdelingshoofd DB deelt mee dat hij het kredietoverzicht met een overschrijving van f 5.000,-- voor de portefeuillehouder OW ter inzage heeft gelegd. Verder meldt hij dat het functioneren van het afdelingshoofd BK a.i. een DOW- c.q. MT-verhaal is.

Annotatie /data omschrijving onderwerp informatiedragers actoren

⁷² 24.05.00 **korte weergave bespreking in commissie HOS** interne mailing N. Dol

Het betreffende stuk is tussen 07.11.00 en 07.12.00 aan het dossier toegevoegd; door archiefzaken is meegedeeld dat het dossier tussentijds door H. F. van Driel is opgevraagd. De portefeuillehouder OW verzoekt het afdelingshoofd DB de gang van zaken rond de begraafplaats goed in de gaten te houden; meerkosten zullen niet worden geaccepteerd.

⁷³ 13.06.00 **4^e vergadering bouwcommissie** verslag H. F. van Driel

Het betreffende stuk is tussen 07.11.00 en 07.12.00 aan het dossier toegevoegd; door archiefzaken is meegedeeld dat het dossier tussentijds door H. F. van Driel is opgevraagd. De samenstelling is nagenoeg gelijk aan 04.04. De contractstukken zijn getekend. Er treedt enige vertraging in de (definitieve?) planning op.

⁷⁴ 26.05.00 **boekhoudkundige suggesties** interne mailing J. Slagter

Het betreffende stuk is tussen 07.11.00 en 07.12.00 aan het dossier toegevoegd; door archiefzaken is meegedeeld dat het dossier tussentijds door H. F. van Driel is opgevraagd. De sectordirecteur BZ doet het afdelingshoofd DB de suggestie de projectbegeleiding 1998 en andere door de eigen dienst te verrichten werkzaamheden uit het project te halen en ten laste van de exploitatie te boeken.

⁷⁵ 18.07.00 **5^e vergadering bouwcommissie** verslag H. F. van Driel

De samenstelling is nagenoeg gelijk aan 04.04. De achterstand op de planning bedraagt nu vier weken. Wijzigingen in het bestek c.q. de bouw blijken niet vooraf met de gebruiker besproken te zijn.

⁷⁶ 02.08.00 **tussenstand nieuwbouw kantoor en loods** interne mailing B. J. Ruiter

Het betreffende stuk is tussen 07.11.00 en 07.12.00 aan het dossier toegevoegd; door archiefzaken is meegedeeld dat het dossier tussentijds door H. F. van Driel is opgevraagd. Het afdelingshoofd BK a.i. meldt de portefeuillehouder OW dat het saldo van meer- en minderwerk vrijwel budgettair neutraal is. Exacte cijfers worden pas na de bouwvak geleverd; dan is ook een cijfermatige tussenstand mogelijk.

⁷⁷ 18.09.00 **6^e vergadering bouwcommissie** verslag H. F. van Driel

De samenstelling is nagenoeg gelijk aan 04.04. De oplevering van de loods wordt voorzien in week 38 en van de loods in week 42: 16 – 20 oktober 2000.

⁷⁸ 12.10.00 **7^e vergadering bouwcommissie** verslag idem
Het betreffende stuk is tussen 07.11.00 en 07.12.00 aan het dossier toegevoegd; door archiefzaken is meegedeeld dat het dossier tussentijds door H. F. van Driel is opgevraagd. De samenstelling is nagenoeg gelijk aan 04.04. De oplevering is 20.10.00, daarna kan de schilder aan de slag. Iedereen is tevreden over het eindresultaat; er zal financiële duidelijkheid worden verschaft over de uitgaven.

⁷⁹ 23.03.00 **raadsvergadering** verslag notulist

Het verslag van 23 maart 2000 bladzijde 8, de voorzitter: "deze geschiedenis zal ambtelijk, bestuurlijk en politiek nog uitgebreid worden geanalyseerd om daaruit lering te kunnen trekken"; blz. 9, de portefeuillehouder: "in de commissie (ABEZ van 22.03.00) is al toegezegd dat deze gehele geschiedenis via een verslaggeving hier op tafel zal komen" ;; blz. 9, de voorzitter: "... dat de gehele raad van oordeel is dat deze kwestie op alle niveaus diepgaand dient te worden bediscussieerd

om daaruit lering voor de toekomst te trekken". Dit stuk is integraal onder bijlage 4 "Commissie- en raadsverslagen" opgenomen.

Bijlage 4: Commissie- en raadsverslagen

Bijlage 5: Berichtgeving in de dagbladen